

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2011 om anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt 22 motionsyrkanden med anknytning till budgeten från allmänna motionstiden 2010.

Finansutskottet tillstyrkte den 25 november 2010 regeringens förslag till ramar för statsbudgetens utgiftsområden för 2011. Förutsatt att riksdagen den 8 december 2010 beslutar i enlighet med finansutskottets förslag innebär detta att ramen för utgiftsområde 20 fastställs till 5 128 861 000 kr för 2011.

Miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker regeringens förslag om medeltilldelning på anslag och bemyndiganden. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner avstyrks.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet har, med hänvisning till sina respektive förslag för utgiftsområdet, inte deltagit i utskottets beslut om tilldelningen på anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i tre särskilda yttranden.

Utskottet har gjort en uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2011 vad gäller utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård samt en fördjupad uppföljning av statens satsning på hållbara städer. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i dessa avsnitt.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Utskottets överväganden	9
Uppföljning av statens satsning på hållbara städer	9
Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	12
Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.	15
Inledning	15
1:1 Naturvårdsverket	15
1:2 Miljöövervakning m.m.	16
1:3 Åtgärder för värdefull natur	18
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	21
1:5 Miljöforskning	23
1:6 Kemikalieinspektionen	23
1:7 Internationellt miljösamarbete	25
1:8 Stockholms internationella miljöinstitut	26
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	26
1:10 Klimatanpassning	27
1:11 Inspire	27
1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	27
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	29
1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	30
1:15 Hållbara städer	30
1:16 Skydd av värdefull natur	30
1:17 Havs- och vattenmyndigheten	32
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader	33
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	33
Förslag till nya anslag m.m.	36
Särskilda yttranden	41
1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 3 (S, MP, V)	41
2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 3 (SD)	44
3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 3 (MP, V)	45
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	46
Propositionen	46
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	47

Bilaga 2

Utskottets förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	50
--	----

Bilaga 3

Regeringens och oppositionens förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	51
---	----

Bilaga 4

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	52
--	----

Bilaga 5

Uppföljning av statens satsning på hållbara städer	78
--	----

Tabeller

Tabell 1 Utgiftsutvecklingen för anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (miljoner kronor)	63
Tabell 2 Utgiftsutvecklingen för anslag under utgiftsområde 20 (miljoner kronor)	70

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

- 1. Uppföljning av statens satsning på hållbara städer**
Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet anfört om utskottets uppföljning av statens satsning på hållbara städer.
- 2. Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård**
Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet anfört om utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20.
- 3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.**
 - a) Bemyndiganden*
Riksdagen
 1. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kr under perioden 2012–2014,
 2. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 260 000 000 kr under perioden 2012–2036,
 3. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 067 000 000 kr under perioden 2012–2021,
 4. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kr under perioden 2012–2014,
 5. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kr under 2012,
 6. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 130 000 000 kr under perioden 2012–2016,

7. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under perioden 2012–2014,
8. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 24 800 000 kr under perioden 2012–2015,
9. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kr under perioden 2012–2016,
10. bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kr 2012, högst 450 000 000 kr 2013 och högst 450 000 000 kr 2014–2016. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 20 punkterna 1–10.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2011 anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt utskottets förslag i bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:1 utgiftsområde 20 punkt 11.

c) Motioner om anslag m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11: MJ208, 2010/11: MJ218 yrkandena 1 och 3, 2010/11: MJ253, 2010/11: MJ272 yrkande 4, 2010/11: MJ275 yrkande 2, 2010/11: MJ280 yrkande 2, 2010/11: MJ290 yrkande 2, 2010/11: MJ296 yrkandena 7 och 8, 2010/11: MJ301, 2010/11: MJ370, 2010/11: MJ375, 2010/11: MJ383, 2010/11: MJ399 yrkandena 1 och 2, 2010/11: MJ411, 2010/11: MJ449 yrkandena 11, 12 och 16 samt 2010/11: N398 yrkandena 9 och 13.

Stockholm den 30 november 2010

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S)¹, Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Helén Pettersson i Umeå (S)², Rune Wikström (M), Jan-Olof Larsson (S)³, Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S)⁴, Per Åsling (C), Pyy Niemi (S)⁵, Åsa Romson (MP)⁶, Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD)⁷, Jens Holm (V)⁸, Åsa Coenraads (M), Suzanne Svensson (S)⁹ och Jenny Petersson (M).

¹⁻⁹ Avstår från ställningstagande under punkt 3.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inledning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen om anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (prop. 2010/11:1 utg.omr. 20). Utskottet behandlar också 22 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010 med anknytning till budgeten, *bilaga 1*. Utskottets förslag till beslut om anslag återfinns i *bilaga 2*. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag återfinns i *bilaga 3*.

Utgiftsområde 20

Allmän miljö- och naturvård är indelat i två områden – Miljöpolitik och Miljöforskning. Området Miljöpolitik omfattar frågor som rör naturvård och biologisk mångfald, klimat, vatten- och luftvård, sanering och efterbehandling av förorenade områden, avfall, miljöskydd, miljöövervakning, miljöforskning, kemikaliekontroll, meteorologi, hydrologi och oceanografi, hållbara städer samt internationellt miljösamarbete. Verksamheten vid Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i området. En ny myndighet för havs- och vattenmiljö inrättas den 1 juli 2011. Vidare hör Stiftelsen institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Stockholms internationella miljöinstitut, Kärnavfallsfonden och AB Svenska Miljöstyrningsrådet till området. Området Miljöforskning omfattar forskning inom utgiftsområde 20, främst forskning om miljö och samhällsbyggande vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) men också forskningsverksamheten vid Naturvårdsverket och Stockholm Environment Institute (SEI).

Utskottens uppföljning och utvärdering

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 21 januari 2010 att genomföra ett uppföljningsprojekt om statens satsning på hållbara städer. Beslutet bekräftades den 14 oktober 2010. Utskottets uppföljning syftar till att ge utskottet ett fördjupat beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2011 och beredning av eventuella motioner i ämnet. Uppföljningen har i första hand inriktats på att studera hur satsningen på hållbara städer har organiserats och lagts upp, vilka insatser som görs av delegationen samt vilka andra insatser som görs för hållbar stadsutveckling.

Utskottet beslutade den 18 november att publicera uppföljningsrapporten i riksdagens rapportserie med titeln Uppföljning av statens satsning på hållbara städer (2010/11:RFR2). En sammanfattning av uppföljningen finns i *bilaga 5*. Utskottets bedömning finns under avsnittet Utskottets överväganden.

Miljö- och jordbruksutskottet har som fortsättning på föregående års uppföljning beslutat att följa upp och analysera regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård för 2011. Utskottets bedömning finns under avsnittet Utskottets överväganden. Uppföljningen finns i *bilaga 4*.

Utskottets överväganden

Uppföljning av statens satsning på hållbara städer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om utskottets uppföljning av statens satsning på hållbara städer.

Bakgrund

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i januari 2010 att genomföra en uppföljning av statens satsning på hållbara städer. Beslutet bekräftades i oktober 2010. Satsningen avser ett anslag för hållbara städer om totalt 340 miljoner kronor under perioden 2009–2010. Enligt den förordning som styr bidragsgivningen får statligt stöd ges till åtgärder som främjar hållbar stadsutveckling i syfte att väsentligen minska utsläppen av växthusgaser. Vidare har regeringen tillsatt en delegation med uppgiften att verka för en hållbar utveckling av städer, tätorter och bostadsområden. Det ekonomiska stödet delas ut under två år. Åtgärderna ska vara avslutade senast den 31 december 2014.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp och i första hand inriktats på att belysa hur arbetet med hållbara städer har organiserats och lagts upp, vilka insatser som görs av Delegationen för hållbara städer samt vilka andra statliga insatser som genomförs för hållbar stadsutveckling. Syftet har varit att ta fram ett fördjupat kunskapsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2011 och beredningen av eventuella motioner i ämnet.

Utskottet har beslutat att publicera uppföljningen i rapporten 2010/11: RFR2 (prot. 2010/11:9). En sammanfattning av rapporten och uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar finns i *bilaga 5*.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att statens pågående satsning på hållbara städer har lyft fram stadsutvecklingsfrågorna. Samtidigt kan utskottet slå fast att även kritik har framförts mot bl.a. satsningens konstruktion och begränsade omfattning i både tid och ekonomiska resurser. Vidare finns det en viss otydlighet kring inriktningen på satsningen, vilket hänger samman med att det inte finns någon entydig definition av en hållbar stad och att satsningens allmänna del har varit mycket bred, medan det ekonomiska

stödet har getts en något smalare huvudinriktning på klimatfrågor. För att uppnå goda resultat av statens insatser är det viktigt att inriktningen och syftet med satsningen är tydlig.

Många myndigheter arbetar med hållbar stadsutveckling. Det är därför viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning och att det uppmärksammas hur olika myndigheter kan lära av varandras erfarenheter i stadsutvecklingsfrågor. Det är också väsentligt att uppmärksamma förekomsten av målkonflikter och hinder i de statliga regelverken för att fortsätta arbetet för en hållbar stadsutveckling. I det fortsatta utvecklingsarbetet kring miljömålen kan prövas hur frågor kring hållbar stadsutveckling på ett tydligare sätt kan föras in i miljömålsarbetet.

Utskottet konstaterar att två år är en kort period när det gäller att arbeta för en långsiktigt hållbar stadsutveckling. Samtidigt som det finns fördelar med tidsbegränsade satsningar, bl.a. för att lyfta fram en politiskt prioriterad fråga, vill utskottet betona vikten av långsiktighet, kontinuitet och uthållighet i arbetet. Utskottet konstaterar att regeringen i årets budgetproposition har föreslagit att satsningen på hållbara städer fortsätter under ytterligare två år. Det är viktigt att de erfarenheter som görs i satsningen kan tas till vara i det fortsatta arbetet med hållbar stadsutveckling.

Regeringen har tillsatt en delegation för satsningens genomförande. Denna organisationsform har både för- och nackdelar. En fördel är att en delegation är en fristående och tillfällig enhet som kan överbrygga gamla positionstaganden som finns mellan olika aktörer samt ta till vara det bästa och förstärka de insatser som myndigheterna gör. Ett alternativ hade varit att ge i uppdrag till en myndighet att arbeta med satsningen på hållbara städer. På längre sikt måste frågorna länkas in i den statliga förvaltningens ordinarie arbete.

Utskottet konstaterar att bidraget för hållbara städer leder till att olika initiativ tas, men det är alltför tidigt att uttala sig om vilka reella effekter på stadsutvecklingen som satsningen har haft. Majoriteten av de projekt som har studerats i denna uppföljning skulle ha genomförts även utan statligt stöd, även om de flesta då skulle ha fått en delvis annan utformning. Det faktum att bidragen har gått till projekt som kan genomföras även utan statliga bidrag är ett tecken på att projekten är genomförbara och att projekten inte har konstruerats enbart för bidragsmöjlighetens skull. Utskottet betonar samtidigt att det är viktigt att se till att bidragen ger ett mervärde och inte enbart blir en extra finansieringskälla för insatser som ändå skulle ha genomförts.

Utskottet konstaterar att bidragets konstruktion har styrt mot stora kommuner och redan befintliga projektidéer. Stora kommuner har självfallet större resurser till sitt förfogande för att ta fram projektansökningar och större möjlighet att kunna ta fram medel till den relativt stora andel av projektens finansiering som ska utgöras av egenfinansiering. Utskottet betonar dock att stadsutveckling är lika viktigt i stora som små städer och att det är viktigt att stödet kommer hela landet till godo, både tillväxtregioner

och regioner i stagnation. Det är därför viktigt att uppmuntra utvecklingsarbetet även i kommuner som hittills inte har varit aktiva inom området. Utskottet betonar vidare vikten av att ombyggnad av existerande stadsdelar beaktas i stadsutvecklingssammanhang.

Det är väsentligt att statliga bidrag ger så stor avsedd effekt som möjligt till så låg kostnad som möjligt. När det gäller stödet för hållbara städer kan utskottet konstatera att det är svårt att bedöma kostnadseffektivitet och relevans mot ändamål. Konjunkturinstitutet har gjort bedömningen att stödet inte är ett kostnadseffektivt styrmedel för klimatpolitiken.

Utskottet utgick hösten 2008 från att grönområdets betydelse och möjligheterna till lokal odling i städerna skulle vägas in i satsningen på hållbara städer. Detta har gjorts. Utskottet konstaterar att förtätning och ökad blandning av stadens olika funktioner är en aktuell trend inom dagens stadsutvecklingsarbete. Att förtäta städerna ökar resurseffektiviteten på olika sätt. Utskottet lyfter fram betydelsen av att grönområden och kulturmiljöer skyddas i stadsutvecklingsarbetet. Det är, enligt utskottets mening, viktigt att fortsatt följa frågor om grönområdets betydelse och möjligheter till lokal odling i städerna.

Nytänkandet i de projekt som har sökt bidrag har varit begränsat och det finns inga tydliga exempel på innovativ miljöteknik eller möjligheter till ökad svensk miljöteknikexport. Utskottet betonar att det inte är realistiskt att ha alltför stora förhoppningar på att verksamheten ska leda till teknikutveckling.

Ansökningsprocessen för det ekonomiska stödet har varit relativt enkel, även om det har funnits delar av den som har varit svåra att hantera för framför allt mindre aktörer. Utskottet konstaterar att inrättandet av en särskild delegation för att hantera en begränsad summa bidragsmedel innebär att en relativt stor andel av de resurser som finns tillgängliga läggs på administration. När satsningen är slut bör det utvärderas om administrationen kring bidragsgivningen har varit effektiv.

Utskottet menar att en utvärdering av satsningens mer långsiktiga effekter bör göras om några år och omfatta bl.a. frågan om små kommuner har kunnat ta till vara de erfarenheter som har gjorts från satsningen. Utskottet pekar på vikten av mätbarhet och jämförbarhet i förhållande till andra statliga satsningar inom klimatområdet, t.ex. LIP och Klimp. Det är vidare viktigt att tydliggöra vilken myndighet som är mottagare av de uppföljningar och utvärderingar som görs. Det är viktigt att satsningens resultat och den kunskap som har samlats inom delegationen och i projekten tas om hand när satsningen är slut och delegationen avvecklad. Utskottet vill särskilt peka på vikten av att de lärdomar som delegationen har dragit förs vidare.

Utskottet konstaterar slutligen att regeringen redovisar ett antal insatser för hållbar stadsutveckling i sin resultatredovisning till riksdagen. Utskottet understryker vikten av att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till

riksdagen redovisar och bedömer de resultat som uppnås genom statens olika insatser för en hållbar stadsutveckling och att det är viktigt att fortsatt följa denna fråga.

Miljö- och jordbruksutskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om sin uppföljning av satsningen på hållbara städer.

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Bakgrund

Enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten ska regeringen för riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet den 21 januari 2010 att följa upp regeringens resultatredovisning inom bl.a. utgiftsområde 20. Utskottet bekräftade beslutet den 14 oktober 2010. Uppföljningen inriktas på havsmiljöfrågor och klimat. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Syftet är att utskottet ska kunna göra prioriteringar vid beredning av regeringens budgetförslag. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport redovisas i *bilaga 4* i betänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Utskottet har förståelse för de svårigheter som finns när det gäller att göra en rättvisande resultatredovisning i årets budgetproposition eftersom miljömålssystemet är under förändring. Samtidigt har detta försvårat arbetet med att analysera regeringens resultatredovisning. När det gäller resultaten gör utskottet följande bedömningar.

Klimatfrågor

Utskottet har i olika sammanhang framhållit att det är allvarligt att de globala utsläppen av växthusgaser ökar. Samtidigt har utskottet lyft fram att det är glädjande att de svenska utsläppen minskar. Av årets resultatredovis-

ning framgår att minskningen av de svenska utsläppen av växthusgaser fortsätter. Enligt utskottet är detta självfallet glädjande även om det behövs insatser i alla länder för att miljö kvalitetsmålet ska kunna nås. Utskottet anser att det är positivt att – enligt regeringens bedömning – dels det nationella klimatmål som antagits av riksdagen för perioden 2008–2012 bör kunna nås, dels att även målet för 2020 kommer att kunna nås med de åtgärder som tidigare har redovisats av regeringen. Vidare anser utskottet att det skulle vara en fördel om regeringens redovisning också innehöll den trend som kan iakttas fram till 2050 – dvs. om utsläppen bedöms minska i önskad omfattning.

Utskottet noterar att regeringen inte har relaterat frågan om målpuffyllelse till det svenska överskottet av utsläppsrätter, vilket kan komma att påverka etappmålet för de svenska utsläppen av växthusgaser. Frågan har behandlats av riksdagen i ett tillkännagivande med anledning av en redogörelse från Riksrevisionen. Utskottet har förståelse för att det är svårt att fastställa hur stort det svenska överskottet blir eftersom åtagandeperioden ännu inte är slut. Utskottet utgår dock från att frågan om hur ett eventuellt kommande överskott ska hanteras kommer att underställas riksdagen i enlighet med riksdagens tillkännagivande till regeringen. Likaså utgår utskottet från att regeringen i sin resultatredovisning till riksdagen väger in alla aspekter som har betydelse för bedömningar om målpuffyllelse av de miljö kvalitetsmål som riksdagen har fastställt inklusive de etappmål eller delmål som är kopplade till respektive mål.

Utskottet har erfaren att det pågår en process på den internationella nivån, inom bl.a. EU, när det gäller hanteringen av överskottet av utsläppsrätter. Enligt utskottets mening är det angeläget att Sverige är pådrivande i internationella sammanhang för att minska utsläppen av växthusgaser. Utskottet anser att det är väsentligt att frågan om hanteringen av överskottet av utsläppsrätter ingår som en del i Sveriges internationella klimatarbete.

Havsmiljö

Utskottet har under många år konstaterat att tillståndet i våra hav är oroande. Denna bedömning kvarstår. Enligt utskottets mening finns det vissa glädjande tecken på att havsmiljön förbättras. Ett sådant exempel är att arbetet med att bilda marina skyddsområden har gått framåt. Sveriges första marina nationalpark, Kosterhavets nationalpark, invigdes i september 2009. Ett annat exempel är att Östersjöns östra torskbestånd visar tecken på återhämtning. Utskottet vill framhålla att det finns ett fortsatt behov av att insatser mot utkast av fisk vidtas. Utkast av fisk är ett utbrett problem och ett resursslöseri samt omöjliggör en korrekt beräkning av fiskeridödligheten.

Utskottet konstaterar att det sker ett förändringsarbete som rör havsmiljöfrågorna. Därtill kommer de förändringar som gäller för alla miljömål. Utskottet anser att det är positivt att regeringen aviserar fortsatta åtgärder för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerha-

vet i kombination med förslag om betydande anslagsförstärkningar. Samtidigt vill utskottet understryka att regeringens redovisning av resultatet av insatserna behöver förbättras. Det är, enligt utskottets mening, särskilt angeläget när det föreslås en betydande resursförstärkning för att kunna göra bedömningar om åtgärdernas effektivitet och bidrag till måluppfyllelse.

Resultatredovisningens utformning

Utskottet konstaterar att resultatinformationen i budgetpropositionen för utgiftsområde 20 behöver utvecklas. Utskottet anser att det ska vara möjligt att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Insatserna ska bidra till att de fastställda målen uppnås. Utskottet anser att det är en fördel att frågor om hur målen ska följas upp behandlas i samband med att nya etappmål tas fram och beslutas. Regeringen behöver leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning enligt gällande riktlinjer. En viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör, enligt utskottets mening, vara att underlätta riksdagens och utskottets arbete med uppföljning och utvärdering.

Utskottet anser också

- att resultatredovisningen bör få en tydligare inriktning mot att redovisa och analysera uppnådda resultat i stället för att redovisa nya insatser
- att riksdagens, regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation måste beaktas i det fortsatta arbetet med att utveckla miljömålsystemet
- att strukturen för uppföljning av miljö kvalitetsmålen med tydliga mål och indikatorer behöver utvecklas
- att det finns behov av ökad långsiktighet i valet av vilka indikatorer som redovisas samt redovisning av jämförbara tidsserier så att riksdagen kan följa utvecklingen
- att åtgärder för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet behöver redovisas samlat eftersom insatserna ofta sker inom ramen för andra utgiftsområden. I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer kan det vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultatskrivelse.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård i enlighet med vad utskottet föreslår och vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag om medelstildelning på anslagen. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndiganden under detta utgiftsområde. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med förslag om annan fördelning på anslag och om nya anslag under utgiftsområdet m.m.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S, MP, V), 2 (SD) och 3 (MP, V).

Inledning

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till dessa poster genom ett beslut. Alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster är sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2010/11:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på utgiftsområden. Detta betänkande justerades den 25 november 2010 och ligger till grund för riksdagens rambeslut som fattas den 8 december 2010 om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år. Finansutskottet har därmed ställt sig bakom den ram för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård som angivits i budgetpropositionen. Ramen för utgiftsområde 20 är 5 128 861 000 kr för 2011. När riksdagen fattat beslut om fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på utgiftsområden tas ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Även beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. I det följande redovisas regeringens förslag för de olika verksamheter som ingår i utgiftsområde 20 och förslag i aktuella motioner.

1:1 Naturvårdsverket

Propositionen

Anslaget används för Naturvårdsverkets förvaltningskostnader, inklusive verkets kostnader för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen.

Riksrevisionen har påtalat att Naturvårdsverket felaktigt har finansierat vissa kostnader med sakanslag. För att renodla anslagen för Naturvårdsverkets kostnader för konsultinsatser föreslås anslaget öka med 40,7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011. En del av kostnaderna för konsultinsatser avser kostnader i samband med förberedelser vid skydd av värdefull natur. Renodlingen av anslagen innebär att

- 13,3 miljoner kronor överförs från anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m.
- 22,2 miljoner kronor överförs från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur
- 5,2 miljoner kronor överförs från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden.

Anslaget föreslås minska med 16 miljoner kronor 2011 och med 31,8 miljoner kronor 2012 för finansiering av den nya myndigheten för havs- och vattenmiljö. Motsvarande belopp överförs till anslaget 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten. Anslaget föreslås minska med 200 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen.

Regeringen föreslår att 375 332 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:2 Miljöövervakning m.m.

Propositionen

Anslaget används för att följa upp och rapportera uppgifter knutna till miljökvalitetsmålen, för miljöövervakning, för bidrag till vissa ideella organisationer m.fl., för bidrag till projektet Swedish Water House vid Stockholm International Water Institute (Siwi) och för bidrag till bl.a. AB Svenska Miljöstyrningsrådets arbete med miljökrav vid offentlig upphandling och miljöledningssystem.

Medlen för att följa upp och rapportera uppgifter knutna till miljökvalitetsmålen och till miljöövervakningen kommer att fördelas av Naturvårdsverket, efter samråd med berörda myndigheter, från 2011. En del av anslaget används också för att arbeta med internationell miljöövervakning samt internationell rapportering, som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 6,5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011 för att finansiera behovet av en miljöanpassad offentlig upphandling. Satsningen finansieras genom att motsvarande belopp överförs från anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden. Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 13,3 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011 för att renodla Naturvårdsverkets konsultinsatser. Motsvarande belopp ska enligt förslaget överföras till anslaget 1:1 Naturvårdsverket. Anslaget föreslås minska med 2,3 miljoner kronor 2011 och med 4,6

miljoner kronor 2012 för finansiering av den nya myndigheten för havs- och vattenmiljö, som påbörjar sin verksamhet den 1 juli 2011. Motsvarande belopp överförs till anslaget 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten.

I regeringens långsiktiga prioritering i fråga om att Sverige 2030 bör ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen, ligger en fortsatt utveckling av ekonomiska styrmedel och andra stimulanser. Regeringens satsning på en ny supermiljöbilspremie är en av flera åtgärder i utvecklingen. Supermiljöbilspremierna ska enligt förslaget införas fr.o.m. den 1 januari 2012 och omfatta 40 000 kr per bil. För detta ändamål beräknar regeringen tillföra 20 miljoner kronor 2012, 80 miljoner kronor 2013 och 100 miljoner kronor 2014.

Regeringen föreslår att 294 993 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Miljöövervakningen genomförs bl.a. i program som löper över flera år. För att Naturvårdsverket ska kunna teckna fleråriga avtal med de aktörer som utför övervakning, bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2011 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kr under perioden 2012–2014.

Motionerna

Enligt motion MJ399 (S, MP, V) yrkande 1 delvis bör anslaget förstärkas med 50 miljoner kronor för att påskynda omställningen av den tunga fordonsparken och för att ge stöd till efterkonvertering av bilar. I motion MJ375 (KD) föreslås att man bör undersöka möjligheterna att införa en skrotningspremie för lastbilar. En skrotningspremie skulle kunna ha positiva effekter på både miljön och sysselsättningen.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Vad gäller personbilar framförde miljöminister Andreas Carlgren följande i fråga om skrotningspremie den 23 mars 2009 i svar på skriftlig fråga 2008/09:723. Regeringen anser att en viktig utgångspunkt för ekonomiska styrmedel inom miljöpolitiken är att kostnadseffektiviteten ska vara god. Sambandet mellan ökad utskrotning och nybilsinköp är dock inte helt tydlig. Utifrån erfarenheterna av tidigare skrotningspremie ersätts utskrotade bilar ofta med en några år yngre bil som även den har ganska höga utsläpp per körd kilometer. Det är också osäkert om skrotningspremier leder till samhällsekonomiska nettovinster. Även ur miljösynpunkt visar studier med ett livscykelperspektiv på att utsläppsvinsterna med en förnygrad bilpark skulle minska eller till och med vändas till förluster på grund av ökad trafik och ökade utsläpp från nybilsproduktion och skrotning. Regeringen följer dock utvecklingen och uppdaterar ständigt sin bedömning av olika miljöpolitiska styrmedel, däribland skrotningspremierna.

Vad gäller en skrotningspremie för lastbilar har utskottet inhämtat följande från Regeringskansliet. På grund av lastbilars höga inköskostnad torde en skrotningspremie behöva vara betydligt högre för lastbilar än för

personbilar för att stimulera till nybilsinköp. Dessutom har lastbilar normalt en ungefär hälften så lång livslängd som personbilar, till följd av hårdare slitage. Det innebär att lastbilar kan antas skrotas ut betydligt tidigare än personbilar, även utan en skrotningspremie.

Utskottet kan även konstatera att det i trafikförordningen (1998:1276) finns bestämmelser om miljözoner. I en miljözon får, med vissa undantag, dieseldrivna, tunga bussar och lastbilar endast föras om den första registreringen skett under de senaste sex åren (trafikförordningen 4 kap. 22–24 §§). Att ett område ska vara miljözon, får meddelas genom lokala trafikföreskrifter inom tätbebyggda, särskilt miljökänsliga områden (trafikförordningen 10 kap. 1 §). Enligt vad utskottet har inhämtat från Transportstyrelsen har bl.a. Stockholm, Malmö och Göteborg infört miljözoner.

1:3 Åtgärder för värdefull natur

Propositionen

Anslaget används för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för kostnader

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Anslaget får t.o.m. den 30 juni 2011 användas för kostnader för vattenförvaltning enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Från och med 2011 föreslås anslaget få benämningen 1:3 Åtgärder för värdefull natur (tidigare 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald).

Regeringen avser att under perioden 2011–2014 avsätta medel till åtgärder för biologisk mångfald med ett belopp som motsvarar anslagsnivån 2010 för nuvarande anslaget 1:3 Åtgärder för biologisk mångfald, dvs. ca 1,8 miljarder kronor per år. Genom omfördelningar till två nya anslag, 1:3 Åtgärder för värdefull natur och 1:16 Skydd av värdefull natur, och omfördelning till anslagen 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö samt 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten för verksamhet som har bäring på havs- och vattenmiljö fördelas och renodlas finansieringen för den samlade verksamheten avseende biologisk mångfald.

Från 2011 föreslås anslaget minska med

- 686 miljoner kronor per år som en följd av att anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur uppförs på statsbudgeten
- 210 miljoner kronor per år som en följd av riksdagens beslut att överföra skogsmark från Sveaskog till staten som ersättningsmark

- 3 miljoner kronor per år för ökat stöd till friluftorganisationer (motsvarande belopp överförs till anslaget 13:4 Stöd till friluftorganisationer under utgiftsområde 17)
- 22,2 miljoner kronor per år för att renodla Naturvårdsverkets konsultinsatser (motsvarande belopp överförs till anslaget 1:1 Naturvårdsverket).

För finansiering av verksamheter som har bäring på havs- och vattenmiljö föreslår regeringen att anslaget minskas med 196,4 miljoner kronor 2011 och 392,8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012. Motsvarande belopp överförs till anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Regeringen föreslår att 829 952 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

För att fleråriga avtal ska kunna tecknas om förvaltning av värdefulla naturområden, medfinansiering i större EU-projekt och samverkan med statliga myndigheter, bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2011 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 260 000 000 kr under perioden 2012–2036. Enligt förslaget minskas bemyndiganderamen för 2011 med 100 miljoner kronor som en följd av att anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur uppförs på statsbudgeten fr.o.m. 2011.

Motionerna

Enligt motion MJ399 (S, MP, V) yrkande 1 delvis bör anslaget förstärkas med 100 miljoner kronor. Ett av de områden som särskilt behöver prioriteras är skydd och skötsel av skog. Även i yrkande 2 delvis i samma motion anförs att stödet till biologisk mångfald borde öka. Genom att skydda värdefulla skogar tar man ansvar för att hotade växter och djur ska få fortsätta leva. Sverigedemokraterna anför i motion MJ411 delvis att ytterligare 50 miljoner kronor bör anslås för åtgärder för att främja biologisk mångfald.

I motion MJ280 (S) yrkande 2 anförs att anslaget till kalkning bör höjas så att berörda miljömål och målen för ramdirektivet för vatten kan uppnås. I motionen framförs farhågor att Naturvårdsverkets strategi för kalkning kan medföra biologiska skador på försurade ekosystem. På likartat sätt framhålls behovet av fortsatt kalkning av sjöar i motion MJ301 (S).

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Under miljökvalitetsmålet Bara naturlig försurning finns delmålet Försurning av sjöar och vattendrag. Delmålet innebär att 2010 ska högst 5 % av antalet sjöar och högst 15 % av sträckan rinnande vatten i landet vara drabbade av försurning som orsakats av människan. Enligt Miljömålsrådets uppföljning av Sveriges miljömål (de Facto 2010) är delmålet uppnått. Av uppföljningen framgår vidare att återhämtningen i naturen har fortsatt. Resultaten från både 2005 års riksinventering av sjöar och 2007–2008 års provtagningar indikerar att mindre än 5 % av Sveriges sjöar som är större än 4 hektar har återstående försurningsproblem. Även vattendragen har åter-

hämtat sig. Målet för sträckan rinnande vatten som får vara drabbad av försurning är uppnått med god marginal. Beräkningarna av andelen rinnande vatten som är försurade är dock något osäkra. Även om utvecklingen för sjöar och vattendrag är påtagligt positiv för landet som helhet återstår problem med försurning på flera håll. Störst är problemen i landets sydvästra del, där försurning av sjöar och vattendrag kan komma att finnas i fokus i ytterligare några decennier.

I proposition 2009/10:155 Svenska miljömål – för ett effektivare miljöarbete (bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377) anför regeringen att försurningen av sjöar och vattendrag ytterst beror på försurat atmosfäriskt nedfall och på försurande effekter av skogsbruket. Sjöar och vattendrag drabbas genom att försurat markvatten når ytvattnet. Utsläpp av försurande ämnen till luften minskar kontinuerligt och ytterligare förbättringar kan förväntas. Skogsbrukets försurande inverkan kommer därför att successivt få ett allt större, relativt inflytande på sjöar och vattendrag, vilket gör att återhämtningen av ytvatten inte sker i samma takt som den minskande depositionen och fördröjs även av biologiska och kemiska mark- och vattenprocesser. Kalkning av sjöar och vattendrag behöver därför fortsätta tills även vattensystemen återhämtat sig utifrån de krav som ställs av bl.a. vattendirektivet och av miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag. Inom stora områden kommer dock behovet av kalkning att successivt minska och till slut helt upphöra. I framför allt sydvästra Sverige är det försurande nedfallet störst och mark och vatten mest skadade. Här kommer det att finnas behov av kalkning under en lång tidsrymd. För dessa områden är det särskilt viktigt att undersöka om den nuvarande, kontinuerligt bedrivna kalkningen av ytvatten långsiktigt är den bästa lösningen eller om exempelvis kalkning på mark kan vara ett alternativ. Riksdagen biföll regeringens proposition den 22 juni 2010.

Av ovan nämnda skäl har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att, efter samråd med de länsstyrelser som är vattenmyndigheter enligt 37 a § förordningen (2002:864) med länsstyrelseinstruktion, ta fram en plan som kostnadsberäknats för en långsiktig anpassning av kalkningsverksamheten baserad på försurningstillståndet, återhämtningen i miljön och den framtida utvecklingen av nedfallet utifrån de krav som ställs genom miljökvalitetsnormer och miljömål (regeringsbeslut 2010-09-09, M2009/4180/Na). Enligt uppdraget bör en analys göras av långsiktigt verkande åtgärder för de mest försurade områdena. I uppdraget bör också ingå att, efter samråd med Skogsstyrelsen, bedöma skogsbrukets del av försurningen. Vidare ska det framgå hur kalkningsverksamheten kan bidra till och samordnas med andra insatser än kalkning för att nå miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag och miljökvalitetsnormerna inom vattenförvaltningen, inklusive miljöövervakning, i syfte att effektivisera vattenvårdsinsatserna. Uppdraget ska redovisas till Miljödepartementet senast den 30 juni 2011.

Vad gäller Naturvårdsverkets strategi för kalkning framgår följande ur verkets handbok för kalkning av sjöar och vattendrag (2010:2, mars 2010). Vid planering av kalkning avgränsas målområden med utgångspunkt från försurningsstatus och motiv samt efter en analys av kostnad och nytta. Utifrån naturligt förekommande arter väljs vattenkemiskt mål. Biologiska mål definieras sedan med utgångspunkt i en bedömning av om kalkningen uppnått förväntad nytta. Kalkspridningsplanen upprättas med fokus på att nå de uppställda målen till minsta möjliga kostnad. I det sammanhanget är det särskilt viktigt att beakta risken för negativ påverkan. Kalkning av sjöar och vattendrag är en temporär åtgärd för att minska försurningens skadeverkningar på djur- och växtliv. De vattenkemiska målen är satta för att undvika skadliga nivåer samtidigt som överkalkning minimeras. Kalkningsinsatsen minskas successivt i takt med att försurningen minskar. När försurningen minskat till en nivå där inga skador förväntas, läggs kalkningen vilande. Om inga skador därefter konstateras, avslutas kalkningen.

Vattenkemiska mål för pH är riktvärden som indikerar att kalkningen nått avsedd kemisk effekt. De vattenkemiska målen innebär att pH och organiskt aluminium inte någon gång under året påverkar det naturliga djur- och växtlivet på ett negativt sätt. Samtidigt är det viktigt att inte i onödan kalka till onaturligt höga pH-värden. Målen för pH baseras i första hand på förekomst eller tidigare förekomst av känsliga arter med naturlig hemvist i vattenområdet. I ett allmänt perspektiv är kalkning av försurade sjöar och vattendrag en kostnadseffektiv åtgärd som skapar större samhällsekonomisk nytta än kostnaderna för verksamheten. Detta innebär inte att alla försurade vatten är lämpliga att kalka. Med utgångspunkt i förväntad eller uppnådd nytta görs en bedömning av om kalkningen är motiverad i förhållande till beräknade kostnader.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Propositionen

Anslaget används för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget får användas till att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget används vidare för att inventera om det förekommer, och i så fall genomföra, ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar. Anslaget används även för att ta hand om historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet.

Anslagssparandet från 2009 beror delvis på att Naturvårdsverket och länsstyrelserna använder beställningsbemyndigandet i stället för att betala ut beloppen för sanering i förväg, vilket var en förändring som genomfördes under 2008. Därtill bidrog fjolårets saneringsproposition (prop. 2008/09: 217) till att många kommuner avvaktade med att påbörja sina projekt till

dess att egenfinansieringen slopades den 1 februari 2010. En stor del av anslagssparandet, 216 miljoner kronor, drogs in vid ingången av 2010. Årets låga anslagsprognos, som baserar sig på Naturvårdsverkets bedömning, beror till stor del på att den ändrade redovisningsprincipen från 2008 fortfarande påverkar utbetalningarna på anslaget. Naturvårdsverket har också ändrat sin prognosmodell för anslaget under våren 2010, vilket torde ge mer träffsäkra prognoser.

Från 2011 föreslås anslaget minska med

- 6,5 miljoner kronor per år för att finansiera behovet av miljöanpassad offentlig upphandling
- 13,4 miljoner kronor per år för att finansiera tillsynen av gränsöverskridande avfallstransporter, vilket innebär att 5 miljoner kronor överförs till anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. under utgiftsområde 1, 3,6 miljoner kronor till anslaget 1:3 Tullverket under utgiftsområde 3 och 4,8 miljoner kronor till anslaget 1:1 Polisorganisationen utgiftsområde 4
- 5,2 miljoner kronor per år för att renodla Naturvårdsverkets konsultinsatser.

För att stärka anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur överförs 28 miljoner kronor per år 2012–2014. Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014.

Regeringen föreslår att 531 518 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

För att avtal ska kunna tecknas för fleråriga insatser som rör inventering, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2011 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 067 000 000 kr under perioden 2012–2021. Bemyndigandet för 2011 föreslås bli tioårigt och löpa fram till 2021. Stora projekt tar ofta sex sju år att genomföra. Eftersom enskilda projekt kan bli försenade föreslås att ramen sätts till tio år.

Motionerna

Sverigedemokraterna föreslår en höjning av anslaget med 100 miljoner kronor i syfte att prioritera situationen i Östersjön (mot. MJ411 delvis). Enligt motionerna MJ208 (S) och MJ370 (S) får statsbidrag lämnas för efterbehandling av förorenade områden med högst 90 % enligt förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande. En förutsättning för statsbidrag är enligt motionärerna således att kommunen där området ligger går in som huvudman för saneringsarbetet och bidrar med 10 % av den kostnad som finansieras med allmänna medel. Det finns därför en risk att små kommuner aldrig får möjlighet att efterbehandla allvarligt förorenade platser på grund av reglerna om medfinansiering.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Som framgår av propositionen togs kommunernas medfinansiering vid efterbehandlingsprojekt bort den 1 februari 2010. Det var en följd av att regeringen i samband med proposition 2008/09:217 Miljöbalkens försäkringar och avhjälpande av förorenade områden m.m. (bet. 2009/10:MJU6, rskr. 2009/10:26) ansåg att den kommunala delfinansieringen i vissa fall ledde till att kommunerna tvingades avstå från saneringsprojekt. Därför bedömde regeringen att kravet på delfinansiering borde avskaffas så att beslut om statligt finansierad sanering skulle kunna baseras på behovet av avhjälpande och inte på kommunens möjlighet att delfinansiera projektet. Riksdagen biföll regeringens proposition den 4 november 2009.

1:5 Miljöforskning

Propositionen

Anslaget används främst för att finansiera forskning som stöder Naturvårdsverkets arbete inom flera områden som berör miljökvalitetsmålen och forskning som knyter an till miljöbalken samt för underlag till internationella förhandlingar. Anslaget ska också finansiera statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen föreslår att 91 878 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

För att Naturvårdsverket ska kunna teckna avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt föreslår regeringen att den bemyndigas att under 2011 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kr under perioden 2012–2014.

1:6 Kemikalieinspektionen

Propositionen

Anslaget används för Kemikalieinspektionens förvaltningskostnader, dvs. för verksamhet som avser tillsyn och vägledning, riskbedömning, riskbegränsning för allmänkemikalier samt riskbegränsning för bekämpningsmedel. Anslaget används även för finansiering av Internationella kemikaliesekretariatets verksamhet.

Regeringen föreslår att 25 miljoner kronor per år tillförs anslaget 2011–2014 för att finansiera en handlingsplan för kemikalier. Sverige ska vara drivande för en mer effektiv kemikaliepolitik i EU. Den svenska handlingsplanen ska rymma förslag för att identifiera, begränsa och fasa ut farliga kemikalier. Anslaget minskas med 100 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen. I syfte att renodla anslag och tydliggöra kostnader med valutaeffekter överförs

500 000 kr per år fr.o.m. 2011 till anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete. Överföringen avser medel för bidrag till internationella organisationer som WHO och OECD.

Regeringen föreslår att 189 448 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionerna

Enligt motion MJ399 (S, MP, V) yrkande 1 delvis bör anslaget förstärkas med 10 miljoner kronor så att Kemikalieinspektionen kan utvidga sitt tillsynsarbete över varor. I yrkande 2 delvis i samma motion anförs att arbetet mot miljögifter både inom EU och internationellt måste prioriteras i syfte att få bort de farliga gifterna i kläder, leksaker och mat. Även i motion MJ449 (MP) yrkande 11 framförs att Kemikalieinspektionens varutillsyn måste prioriteras, eftersom kunskapen om och efterlevnaden av kemikalielagstiftningen är låg. Enligt yrkande 12 i samma motion bör Kemikalieinspektionen få ett tydligare uppdrag att ta vara på den kunskap om kemiska ämnen som kan förväntas öka när de registreringskrav, som följer av EU-förordningen Reach, träder i kraft. Registreringen innebär att viss information om ämnen och deras egenskaper offentliggörs, vilket i sin tur innebär en stor ökning i tillgänglig information om kemiska ämnen. Enligt motion MJ411 (SD) delvis bör anslaget höjas 10 miljoner kronor så att en radikal begränsning av kemiska tillsatser kan genomföras.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

I propositionen anförs bl.a. följande beträffande kemikaliepolitiken. Farliga kemikalier och gifter behöver avlägsnas från vår vardag och vår miljö. Regeringens kemikaliepolitik vilar på tre ben: att verka för ökad kunskap om kemikaliers hälso- och miljörisker, att verka för ökad information om förekomsten av farliga ämnen i varor samt att arbeta för att farliga ämnen successivt fasas ut och ersätts med alternativa ämnen eller metoder. Regeringen avser att förverkliga politiken genom ett stort engagemang inom EU och i det internationella kemikaliesamarbetet. När det gäller det internationella samarbetet avser regeringen att verka för ett stärkt internationellt ramverk för kemikalier, där en ramverkskonvention för reglering av ämnen av globalt intresse ska utgöra en central del. Regeringen framhåller att flera internationella överenskommelser har förhandlats fram under de senaste åren och att arbetet framöver till stor del kommer att handla om att följa upp att parterna också lever upp till åtagandena inom konventionerna. Därför kommer regeringen enligt propositionen fortsatt att prioritera den globala kemikaliestrategin (Saicm) där Sverige är ett av de största givarländerna. Sverige kommer även inom ramen för Saicm att vara pådrivande för att öka informationen om kemikalier i varor i centrala branscher, såsom leksaker, textil och elektronik.

Nationellt avser regeringen att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att, i dialog med andra myndigheter, näringslivet samt konsument- och miljöorganisationer, få till stånd åtaganden som minskar exponeringen för bl.a.

hormonstörande ämnen i olika varor. För att förbättra informationen om kemikalier i varor avser regeringen att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram ett förslag till handlingsplan för att stärka kraven på information om kemikalier i varor i relevant EU-lagstiftning och internationella organ.

Utskottet noterar att regeringen den 5 maj 2010 gav Kemikalieinspektionen i uppdrag att utarbeta en strategi för tillsynen av miljö- och hälsorisker med kemikalier i varor (regeringsbeslut M2010/2383/Kk). I strategin ska Kemikalieinspektionen ange de varugrupper och branscher som bör prioriteras i varutillsynen, utifrån vilka kriterier varugrupperna anses som prioriterade och hur myndigheten avser att samverka med kommunerna i syfte att säkerställa en varutillsyn som är effektiv för samhället och inte orsakar onödiga kostnader för företagen. Uppdraget ska slutrapporteras till Miljödepartementet senast den 31 december 2011.

När det gäller den information som följer av registreringskraven i EU:s kemikaliEFörordning anges i propositionen att det de senaste åren har skett en snabb utveckling av den gemensamma kemikaliepolitiken i EU, främst genom EU:s nya kemikalielagstiftning, Reach. Det pågår ett kontinuerligt arbete med att utvärdera ämnen och ta fram underlag med syfte att begränsa användningen av de farligaste ämnena. Regeringen vill att detta viktiga arbete ska gå snabbare, t.ex. bör arbetet med att identifiera och föra upp ämnen på den s.k. kandidatlistan påskyndas. Regeringen avser därför att tillföra den ansvariga myndigheten för kemikaliEFrågor, Kemikalieinspektionen, ökade resurser för att bedriva detta arbete.

1:7 Internationellt miljösamarbete

Propositionen

Anslaget används för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Stödet avser internationella miljökonventioner och avtal om miljöfrågor i FN-systemet. Anslaget finansierar Sveriges årliga bidrag till den miljöfond som utgör kärnan i finansieringen av FN:s miljöprogram Uneps verksamhet. Vidare disponeras anslaget för bilateralt och EU-relaterat miljösamarbete samt stöd till internationella organisationer. Dessutom används medlen för kostnader för deltagande i internationellt samarbete på kärnenergiområdet, dvs. Sveriges reguljära medlemsavgift i Internationella atomenergiorganet (IAEA), bidraget till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund samt kostnader i samband med övrigt internationellt kärnsäkerhetssamarbete. Anslaget används också för att betala Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna Eumetsat (det europeiska vädersatellitssamarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (den världsmeteorologiska organisationen).

I syfte att renodla anslag och tydliggöra kostnader med valutaeffekter föreslås att 62 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011 överförs till anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete. Kostnaderna avser bidrag och medlemsavgifter som betalas ut i annan valuta som för närvarande finansieras från Kemikalieinspektionens och Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts förvaltningsanslag. Överföring sker genom att anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen minskas med 500 000 kr och anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut minskas med 61,5 miljoner kronor. För att tydliggöra finansiering av basbudgetstödet till FN:s miljöprogram överförs 9 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011 från anslaget 1:1 Biståndsverksamhet under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Regeringen föreslår att 141 031 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:8 Stockholms internationella miljöinstitut

Propositionen

Anslaget används för statens stöd till Stockholms internationella miljöinstitut (SEI). SEI är ett internationellt inriktat forskningsinstitut som arbetar med policyrelaterade frågor inom områdena miljö och hållbar utveckling. SEI:s huvudsakliga uppgifter är att stödja beslutsfattande, institutions- och kapacitetsbyggande samt bidra med lösningar inom dessa områden.

Regeringen har under 2009 gett Statskontoret i uppdrag att utvärdera SEI:s nytta och värde för regeringen. Utvärderingen, som rapporterades i februari 2010, visade att SEI har stort värde för regeringen samt att det finns ett behov av att se över styrning och organisation. Regeringen uppdrog även åt Formas att utvärdera den vetenskapliga kvaliteten på SEI:s arbete. Uppdraget redovisades våren 2010. Utvärderingarna bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen föreslår att 11 928 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Propositionen

Anslaget används för förvaltningskostnader för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). I syfte att renodla anslag och tydliggöra kostnader med valutaeffekter överförs 61,5 miljoner kronor per år fr.o.m. 2011 till anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete. Överföringen avser medel för Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna Eumetsat (det europeiska vädersatellitesamarbetet), ECMWF (det europeiska centret för medellånga prognoser) och WMO (den världsmeteorologiska organisationen). Anslaget minskas med 140 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen. Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014.

Regeringen föreslår att 206 666 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:10 Klimatanpassning

Propositionen

Anslaget används för vissa förebyggande och kunskapshöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa kostnader som följer med insatserna. Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014.

Det viktiga klimatanpassningsarbetet som inleddes 2009 behöver fortsätta och utvecklas. Regeringen avser därför att återkomma med besked om fortsatt finansiering efter 2012.

Regeringen föreslår att 117 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011. För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2011 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kr under 2012. Besluten avser upphandlingar för den nationella markmodellen (höjddatabasen) respektive upphandlingar i samband med kartläggning av skredförutsättningar i Göta Älvdalen. Enligt förslaget minskas bemyndiganderamen för 2011 med 20 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

1:11 Inspire

Propositionen

Anslaget används för att samordna genomförandet av Inspiredirektivet i svensk lagstiftning, för en nationell portal samt merkostnader som följer av direktivet. Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014. Regeringen föreslår att 50 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Propositionen

Anslaget används för insatser för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet. Regeringen föreslår att anslaget fr.o.m. den 1 juli 2011 används för insatser för havs- och vattenmiljöer. I dessa ryms bl.a. att främja en ändamålsenlig vattenförvaltning och frågor som rör havsplanering. Från och med 2011 föreslår regeringen att anslaget benämns 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (tidigare 1:12 Havsmiljö).

Regeringen avsätter 1 miljard kronor för det fortsatt viktiga arbetet med havsmiljön under perioden 2011–2014. Genom att tillföra anslaget 93 miljoner kronor per år 2011–2012 samt minska anslaget med 57 miljoner kronor per år 2013–2014 uppnås detta. I samband med att den nya myndigheten för havs- och vattenmiljö bildas den 1 juli 2011 är regeringens avsikt att tydliggöra finansiering av verksamheter som har bäring på havs-

och vattenmiljö. Detta innebär att regeringen – utöver havsmiljarden – ökar anslaget med 208,8 miljoner kronor 2011 samt med 417,6 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012 jämfört med 2010 års nivå. Finansieringen sker genom att 196,4 miljoner kronor överförs 2011 och 392,8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012 från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Från utgiftsområde 23 anslaget 1:17 Fiskevård överförs 12,4 miljoner kronor 2011 och 24,8 miljoner kronor per år fr.o.m. 2012. Från 2011 minskas anslaget med 3 miljoner kronor per år för anmälningspliktiga i stället för tillståndspliktiga vattenverksamheter. Länsstyrelserna kompenseras därmed för att de hanterar fler ärenden enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamhet m.m. Motsvarande belopp överförs till anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. under utgiftsområde 1. Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014.

Regeringen föreslår att 578 749 000 kr anvisas under anslaget för 2011. Enligt förslaget bemyndigas regeringen att under 2011 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 130 000 000 kr under perioden 2012–2016. Regeringen har ett särskilt bemyndigande för ekonomiska åtaganden för att Naturvårdsverket ska kunna teckna avtal om fleråriga åtgärder. Bemyndiganderamen för 2011 har ökat med 36 miljoner kronor, främst för att Naturvårdsverket ska kunna fatta fleråriga beslut om de s.k. LOVA-projekten. Dessa hanteras inom ramen för förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (se även regeringens värtilläggsbudget för 2010, prop. 2009/10:99 avsnitt 3.2.19).

Motionerna

Enligt motion MJ411 (SD) delvis bör anslaget förstärkas med 207 000 000 kr för att förbättra situationen i Östersjön. I motion MJ253 (S) föreslås riktade insatser för arbetet med miljöfarliga avlopp i form av ett omställningsbidrag.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

När det gäller frågan om enskilda avlopp behandlas denna i regeringens skrivelse 2009/10:213 Åtgärder för levande hav. Som exempel på insatser mot övergödning nämns ROT-avdragets möjligheter för bl.a. åtgärdande av enskilda avlopp. Därutöver nämns bidraget om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA), som bedöms uppgå till 100–120 miljoner kronor per år från 2010. Bidraget ska användas till kostnadseffektiva åtgärder för att minska utsläppen av kväve- och fosforföreningar till Östersjön och Västerhavet. Under 2009 har Naturvårdsverket beviljat stöd via havsmiljöanslaget och LOVA till över 100 insatser mot övergödningen. Ett antal större projekt för att minska övergödningen har dessutom beviljats stöd direkt genom havsmiljöanslaget, bl.a. ett informationsprojekt om enskilda avlopp. Projektet syftar till att samla och tillgängliggöra information samt anordna regionala seminarier om enskilda avlopp. Naturvårdsverket genomför t.ex.

en tillsynskampanj i samarbete med kommuner, länsstyrelser, SGU, Socialstyrelsen, Kunskapscentrum små avlopp och Avloppsguiden. Ett annat exempel som tas upp i skrivelsen är ett projekt beträffande en marknadsöversikt när det gäller produkter för småskalig avloppshantering. Projektet syftar till att ge en översikt och jämföra de produkter för små avlopp som finns på den svenska marknaden, inklusive att klassificera dem med avseende på bl.a. hur väl de uppfyller funktionskraven i Naturvårdsverkets allmänna råd. Det pågår även en uppbyggnad av ett kunskapscentrum för små avlopp. Projektet syftar till att skapa ett centrum som kan bli en samlande källa för information och teknik, lagstiftning, planering och kommunikation om enskilda avlopp. Ett annat projekt för små avloppsanläggningar syftar till att ta fram schablonvärden för reningsgrader av närsalter hos olika typer av avloppsanläggningar, för tillämpning i särskilt känsliga recipienter där god ekologisk status inte enkelt kan uppnås.

1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Propositionen

Anslaget används för insatser som syftar till att uppfylla det svenska åtagandet till 2020 samt framtida internationella klimatåtaganden genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för s.k. gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling samt för att utveckla liknande mekanismer som upprättas inom ramen för FN:s klimatkonvention. I samma syfte får anslaget användas för förvärv av s.k. utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för att utveckla systemet för handel med utsläppsrätter och för att finansiera övervakning i anknäring till internationell utsläppshandel. Anslaget får även användas till att bidra till finansieringen av den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter. Regeringen föreslår att anslaget tillförs 100 miljoner kronor per år 2013–2014. Regeringen avser att återkomma om ytterligare och fortsatt finansiering av det pågående och viktiga arbetet med insatser för internationella klimatinvesteringar. Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014.

Regeringen föreslår att 228 100 000 kr anvisas under anslaget för 2011. För att avtal om fleråriga projekt i samband med internationella klimatinvesteringar ska kunna tecknas bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2011 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under perioden 2012–2014. Bemyndiganderamen för 2011 föreslås vara oförändrad jämfört med innevarande år.

1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Propositionen

Anslaget används för att samarbeta med Ryssland inom miljö- och kärnsäkerhetsområdet. Avsikten är att medlen främst ska användas till fortsatt samarbete mellan myndigheterna kring reaktorsäkerhet, icke-spridning, kärnavfall och strålskydd, miljöskydd och därtill relaterade projekt av ömsesidig nytta för Sverige och Ryssland. Högst 6 miljoner kronor får användas för administration och samordning. En del av anslaget avsätts till bl.a. regionala organisationers miljörelaterade samarbete med Ryssland. Miljö- och kärnsäkerhetssamarbetet med Ryssland bidrar till att uppfylla våra svenska miljömål. Ett aktivt ryskt deltagande är särskilt viktigt under de svenska ordförandeskapen i Barentsrådets miljöarbetsgrupp 2010–2011 och Arktiska rådet 2011–2013.

Regeringen föreslår att 60 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011. För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas inom det område som anslaget omfattar bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2011 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 24 800 000 kr under perioden 2012–2015. För 2011 bedöms att det finns utrymme att minska bemyndiganderna med 6,2 miljoner kronor jämfört med innevarande år.

1:15 Hållbara städer

Propositionen

Anslaget används för att stödja utvecklingen av hållbara städer. Stödet avser främst ny- och ombyggnadsåtgärder inom särskilda stadsdelar, bostadsområden eller kvarter som bidrar till integrerade lösningar för hållbar stadsutveckling. Anslaget får användas till administration och utvärdering.

Regeringen föreslår att 30 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011. Regeringen föreslår att anslaget tillförs 30 miljoner kronor per år 2011–2012 för att fasa ut verksamheten.

1:16 Skydd av värdefull natur

Propositionen

Regeringen föreslår att ett nytt anslag, 1:16 Skydd av värdefull natur, förs upp på statsbudgeten fr.o.m. 2011. Anslaget är avsett att användas för insatser för att skydda och bevara värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken, Naturvårdsverkets ansvarsområde, kostnader för förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden, kostna-

der i samband med säkerställande av värdefulla naturområden och statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Anslaget medför en kraftfull statlig satsning för att fortsätta bevara värdefulla naturmiljöer. Anslaget ökas med 56 miljoner kronor 2011 och 73 miljoner kronor per år 2012–2014 för att finansieringen av de verksamheter som samlat verkar för den biologiska mångfalden minst ska ligga på 2010 års nivå. (Se även regeringens överväganden för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.) Finansiering sker delvis genom att anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden minskas med 28 miljoner kronor per år 2012–2014.

Regeringen föreslår att 742 000 000 kr anvisas under anslaget för 2011. Regeringen föreslår även ett särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden för att fleråriga avtal ska kunna tecknas som avser skydd av värdefulla naturområden, förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd och samverkansavtal med statliga myndigheter. Enligt förslaget bemyndigas regeringen att under 2011 ingå ekonomiska åtaganden som, inklusive tidigare gjorda åtaganden, medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kr under perioden 2012–2061. Anslaget har ett ingående åtagande på bemyndiganderamen för 2011 genom de utestående åtaganden inom skydd av värdefull natur som tidigare rymdes under anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

Motionerna

I motion MJ399 (S, MP, V) yrkande 1 delvis föreslås en anslagshöjning med 400 000 000 kr för åtgärder för värdefull natur, som en del av en satsning på arbetet för en ökad biologisk mångfald. Enligt motion MJ275 (KD) yrkande 2 bör en allmän översyn och utvärdering ske av hur markägare kompenseras för skydd av värdefulla biotoper.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Vid beslut om områdesskydd enligt miljöbalken betalas ersättning till fastighetsägaren enligt bestämmelserna i 31 kap. miljöbalken. Dessa bestämmelser hänvisar till reglerna i expropriationslagen. Reglerna i expropriationslagen har nyligen setts över. Enligt proposition 2009/10:162 Ersättning vid expropriation (bet. 2009/10:CU21, yttr. 2009/10:MJU1y, rskr. 2009/10:362–363) ska det göras ett schablonpåslag på expropriationsersättningen med 25 % av fastighetens marknadsvärde eller marknadsvärde-minskning. Genom påslaget tar man vid värderingen av fastigheten ökad hänsyn till att fastighetsägaren ofrivilligt blir av med sin fastighet eller får tåla intrång i den. Enligt propositionen tas också det s.k. toleransavdraget bort. Detta innebär att ersättningen ska motsvara hela den ersättningsgilla skadan.

1:17 Havs- och vattenmyndigheten

Propositionen

En ny myndighet för havs- och vattenmiljö inrättas fr.o.m. den 1 juli 2011. Regeringen föreslår därmed att ett nytt anslag, 1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten, förs upp på statsbudgeten fr.o.m. 2011. Avsikten är att anslaget ska användas för den nya myndighetens förvaltningskostnader inklusive myndighetens kostnader för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget får användas för finansiering av kostnader i samband med avveckling av Fiskeriverket. Från och med den 1 juli 2011 föreslås den nya myndigheten disponera de avgifter och bidrag som för närvarande disponeras av Fiskeriverket.

En särskild utredare förbereder och bildar den nya myndigheten (dir. 2010:68). Den nya myndigheten ska ha det samlade ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor. Myndighetens uppgifter baseras på den verksamhet som avser havs- och vattenmiljö och som i dag har sin hemvist vid Naturvårdsverket och Fiskeriverket. Den nya myndigheten ska enligt förslaget finansieras genom att det fr.o.m. 2011 överförs 16 miljoner kronor från anslaget 1:1 Naturvårdsverket, 2,3 miljoner kronor från anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m., 9,1 miljoner kronor från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur och 74,5 miljoner kronor från utgiftsområde 23 anslaget 1:14 Fiskeriverket. Från och med 2012 överförs per år 31,9 miljoner kronor, 4,6 miljoner kronor, 18,2 miljoner kronor respektive 133,9 miljoner kronor från ovan nämnda anslag.

Regeringen föreslår att 101 865 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

Motionen

Enligt motion MJ290 (M) yrkande 2 bör Marint centrum i Simrishamn få en sammanhållande roll för att skapa en nationell och internationell arena som värnar den marina miljön och ökar kunskapen om Östersjön.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

Av propositionen framgår att den nya myndigheten för havs- och vattenmiljö bildas för att kunna kraftsamla i arbetet för renare hav och vatten och uppnå en effektiv och ändamålsenlig havs- och vattenmiljöförvaltning. Den nya myndigheten ska ha det samlade ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor, inklusive genomförandet av fiskeripolitiken. Myndigheten ska verka för bevarande och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljöer.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Propositionen

Anslaget används för förvaltningskostnader för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas). Anslaget minskas med 68 000 kr 2014 till följd av att vissa gemensamma e-förvaltningsprojekt genomförs.

Regeringen föreslår att 46 135 000 kr anvisas under anslaget för 2011.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Propositionen

Anslaget används för stöd till forskning och forskningsinformation inom områdena miljö och samhällsbyggande samt projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning såsom utvärderingar, beredningsarbete, konferenser, vissa resor och seminarier samt informationsatsningar. För forskning om de areella näringarna finns inom utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar anslaget 1:30 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning.

Anslaget minskas med 60 000 kr till följd av ändrad finansiering av verksamhetsstödet för den statliga budgetprocessen. Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014.

Regeringen föreslår att 502 266 000 kr anvisas under anslaget för 2011. För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga forskningsprojekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför utfästelser om utgifter för kommande år. Regeringen bemyndigas därför enligt förslaget att under 2011 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kr 2012, högst 450 000 000 kr 2013 och högst 450 000 000 kr 2014–2016.

Motionerna

I motion MJ218 (MP) yrkande 1 framhålls behovet av en förnyelse på forsknings- och kunskapsutvecklingsområdet. Inriktningen bör ändras från tillväxt till insikt om vad en begränsad jord innebär. Forskning och kunskapsutveckling måste i betydande utsträckning styras mot områden som handlar om hur mänskligheten ska klara av de sociala och beteendemässiga svårigheter det innebär att ställa om sitt tänkande. Yrkande 3 i samma motion tar upp behovet av att styra statliga resurser för forskning och utveckling m.m. till ett mer aktivt arbete för att motverka ökningen av koldioxidhalten i atmosfären och för att förbereda samhället för förändringar av miljön. I motion MJ383 (KD) anförs att ett center bör inrättas med uppgift att hämta in och sammanställa resultaten av klimatforskning på global

nivå. Enligt motionen är vår förståelse av klimatet bristfällig. Forskning måste bedrivas på bredare bas där man tar till vara kunskap och insikter från fler håll än vad som i dag är fallet.

Enligt motion MJ272 (KD) yrkande 4 bör forskningen fortsätta kring de långsiktiga möjligheterna och riskerna med genetiskt modifierade organismer (GMO). Enligt motion MJ296 (V) yrkande 8 bör det ske en ökad forskning om hälsoeffekterna av kemikalier hos män respektive kvinnor. Forskningen kring hur påverkan av kemikalier och andra farliga ämnen skiljer sig åt mellan könen är enligt motionen eftersatt. Enligt motionerna MJ449 (MP) yrkande 16 och MJ296 (V) yrkande 7 bör möjligheterna att inrätta ett institut för grön kemi undersökas. Syftet är att påskynda utvecklingen mot en hållbar kemikalieproduktion och kemikalieanvändning.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

I propositionen anför regeringen att miljöforskningen har stor betydelse som underlag för regeringens miljöpolitik. Styrmedel, regler och andra åtgärder är nästan alltid baserade på vetenskapliga resultat. En stark miljöforskning om nya resurssnåla produktionslösningar och transportsystem, förnybara material och energi är även avgörande för framtidens miljöutmaningar och ger goda möjligheter till tillväxt, arbetstillfällen och export. En stark nationell miljöforskning lägger också grunden för ett omfattande internationellt vetenskapligt samarbete bl.a. inom EU:s ramprogram för forskning och utveckling. Miljö- och klimatforskningen har fått en kraftig förstärkning för perioden 2009–2012. Satsningen omfattar bl.a. förstärkning av forskningen om klimatmodeller och om hur klimatförändringar påverkar naturresurser, ekosystemtjänster och biologisk mångfald samt en ökning av havsmiljöforskningen. I propositionen framhåller regeringen att miljö- och klimatutmaningarna kan användas som en ekonomisk hävstång för grön tillväxt. Sverige ska som ett rikt, industrialiserat och högteknologiskt land utvecklas mot en grönare ekonomi i samklang med jordens klimat- och miljövillkor som brukar naturen utan att den förbrukas. För att kunna upprätthålla vårt försörjningssystem och uthålligt tillfredsställa mänskliga behov både för denna och kommande generationer behöver ekosystemtjänster i större omfattning få ett synligt pris som ett led i att utveckla marknadsekonomiska lösningar, exempelvis ekonomiska styrmedel. Klimatförändringen har en direkt koppling till utvecklingen i utvecklingsländerna, särskilt i de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna. Klimatförändringarna visar redan på ett stort behov av anpassning. Regeringen har tagit initiativ till en kommission för klimatförändring och utveckling som samlar kunskap och erfarenhet från världen, och dess slutsatser bidrar till att utveckla anpassningsarbetet.

När det gäller myndigheternas miljöpåverkan har miljöledningssuppdragen till myndigheterna, som inleddes 1997, medfört många framsteg. I miljöledningssystemet hanteras såväl direkta som indirekta miljöeffekter av myndigheternas verksamheter och arbetet med att minska miljöpåverkan

blir mer systematiskt. Vid AB Svenska Miljöstyrningsrådet pågår ett arbete med regeringens handlingsplan för att stödja offentliga upphandlare att ställa miljökrav vid offentlig upphandling.

Beträffande forskning om GMO anförs i proposition 2008/09:50 Ett lyft för forskning och innovation att Formas finansierar forskning om risker för hälsa och miljö när det gäller användning av GMO och att denna forskning är angelägen. Vidare anförs i propositionen att genom den allt snabbare utvecklingen av grön bioteknik kan förädlade växter, bl.a. genom genmodifiering, komma att utvecklas i allt snabbare takt. Odling av dessa växter kan på sikt komma att bli vanliga även i Sverige. Det behövs därför grundläggande kunskapsuppbyggnad om grödors användning för andra ändamål än livsmedel genom bl.a. växtförädling, produktionsmöjligheter och om nya odlingsystem. Det behövs också enligt den forskningspolitiska propositionen grundläggande kunskap om konsekvenser för biologisk mångfald och konventionella odlingsformer vid odling av för Sverige nya växtsorter, t.ex. odling av GMO. Formas har tagit fram en kunskapsöversikt (Miljökonsekvenser av GMO Rapport 2:2009 2008-11-05). I översikten anförs bl.a. att svensk forskning håller hög kvalitet inom flera viktiga områden som berör GMO-frågor men att det krävs fler och större fältförsök på arter lämpliga för våra klimatförhållanden för att utvärdera möjligheter och risker för miljön. Sverige behöver enligt rapporten en långsiktig strategi för forskning om GMO. Rapporten är under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller forskning om miljögifter och könsskillnader har Kemikalieinspektionen (KemI) i september 2007 kommit med en rapport, Kemikalier och könsskillnader. Enligt rapporten råder det stor okunskap om skillnader mellan könen när det gäller exponering för och hälsoeffekter av kemikalier. Det föreslås forskning på flera områden för att män och kvinnor ska få samma skyddsnivå. Förslagen i rapporten har tagits fram på ett uppdrag från regeringen att identifiera angelägna forskningsbehov och kompletterar en tidigare rapport om kemikalier och könsskillnader. För att förbättra kunskapsläget föreslår KemI studier inom fyra forskningsområden. KemI föreslår också att regeringen aktualiserar forskningsaktiviteter om könsskillnader och kemiska hälsorisker inom EU:s forskningsprogram. Formas har satsat 10 miljoner kronor per år under perioden 2008–2010 inom den strategiska satsningen Miljögifter och könsskillnader. Ett tiotal forskningsprojekt pågår inom ramen för satsningen. Projekten ska slutrapporteras den 31 mars 2012.

Avseende frågan om forskning kring s.k. grön kemi, dvs. en utveckling av kemikalier som bygger på att undvika toxiska egenskaper och där även energi- och resursaspekter ingår, har en rapport lämnats av KemI (pm 4/10 Kemikalier och klimat, Synergier och målkonflikter mellan miljömålen Giftfri miljö och Begränsad klimatpåverkan). I rapporten presenteras förslag till åtgärder. Eftersom det är en förstudie är förslagen enligt rapporten preliminära och i första hand tänkta att leda till vidare analys kring kemika-

liers roll i förhållande till klimatförändringar. Ett av förslagen innebär att man ska skapa ett nationellt centrum för grön kemi som stöder utvecklingen av giftfria, resurssnåla och klimatneutrala lösningar i linje med synergi målet. Centret kan enligt rapporten användas för att främja strategier för grön kemi inom olika delar av samhället. Utskottet har från Regeringskansliet skaffat uppgift om att förslaget om ett nationellt centrum för grön kemi för närvarande inte är aktuellt att arbeta vidare med.

Förslag till nya anslag m.m.

Motionerna

I motion MJ399 (S, MP, V) yrkande 1 delvis anvisas 200 miljoner kronor till ett nytt anslag: Klimatinvesteringsprogram. Anslaget ska innebära en nystart för klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) som ska ge kommuner, företag och andra aktörer ekonomiska möjligheter att satsa på klimatvänlig teknik. I motionens yrkande 2 delvis anförs att det behövs en bred investering i klimatomställning, t.ex. genom energieffektivisering och utveckling av förnybar energi, vilket ska finansieras med högre klimat- och miljöskatter. Sverige bör även bidra till ett globalt ansvarstagande i klimatfrågan.

Sverigedemokraterna anvisar i motion MJ411 delvis 100 miljoner kronor till ett nytt anslag: Klimatsatsningar i utvecklingsländerna. Motionärerna menar att det i många fall går att göra mycket mer för samma, eller mindre, resurser i andra delar av världen. Delar av utlandsbiståndet samt direkta miljöanslag bör därför användas till offensiva och resurseffektiva satsningar mot de globala miljöproblemen.

Till ett nytt anslag, Tankstationer för biogas, anvisas 25 000 000 kr enligt motion MJ399 (S, MP, V) yrkande 1 delvis. Antalet biogasmackar måste öka enligt motionen. Investeringar bör ske i ökad produktion och distribution av biogas. Enligt samma motion, yrkande 2 delvis, bör ytterligare åtgärder vidtas för att förbättra miljön och klimatet, bl.a. bör omställningen av tunga fordon stödjas och efterkonvertering av bilar stimuleras.

Enligt motion N398 (MP) yrkande 9 bör ett klimatfinansieringsstöd (Klimp) införas för produktion, distribution och uppgradering till fordonsdrivmedel. Stödet ska ha en tonvikt på statlig medfinansiering av kommunernas investeringar i biogasprojekt. Enligt yrkande 13 i motionen bör stöd införas till konvertering av fossilbränsle drivna fordon till biogasdrift.

Utskottets kompletterande uppgifter m.m.

När det gäller regionala klimatinvesteringsprogram framhålls följande i propositionen. Samtliga länsstyrelser har sedan 2008 i uppgift att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga den statliga politiken för minskad klimatpåverkan och energiomställning. I uppgiften ingår att stödja såväl kommunernas som näringslivets klimat- och energiarbete.

I syfte att höja kvaliteten i det energi- och klimatarbete som bedrivs på regional och lokal nivå bedömer regeringen att erfarenheter kring framgångsrika arbetssätt bör spridas mellan länen. Därför har regeringen bl.a. utsett tre pilotlän för grön omställning. Genom att utveckla arbetsmetoder och verktyg samt dela med sig av sina erfarenheter kan de län som kommit längst i sitt arbete ge vägledning till andra län.

Som svar på skriftlig fråga 2009/10:940 anförde miljöminister Andreas Carlgren den 30 juni 2010 bl.a. följande om resurser till klimatinvesteringar. Kommunerna har en viktig roll i klimatarbetet och många viktiga insatser sker i kommunerna. Regeringen har på flera olika sätt stöttat kommunernas arbete. Delegationen för hållbara städer disponerar 340 miljoner kronor för perioden 2008–2010 för utvecklingsprojekt med syfte att bl.a. minska klimatpåverkan. Resultaten från dessa projekt kommer på sikt även de mindre kommunerna till del. Länsstyrelserna har fått förstärkta resurser för att bl.a. stödja kommunernas arbete med klimat- och energistrategier. Naturvårdsverket har stöttat lokalt klimatarbete i ett nätverk, Klimatkommunerna, bestående av ett tjugotal kommuner för att utbyta erfarenheter och sprida resultat vidare till andra kommuner. Energimyndigheten har också fått ökat ansvar och resurser för att stödja kommunernas arbete med energieffektiviseringar inom programmet Uthållig kommun. Regeringen har i år också avsatt ökade resurser för att stödja den kommunala energi- och klimatrådgivningen. Till detta kommer även att kommuner och lands-ting fr.o.m. i år kan söka statligt stöd för strategiskt arbete med energieffektivisering. Inom det regionala tillväxtarbetet deltar många kommuner också mycket aktivt i ett flertal lokala och regionala projekt för att både minska klimatpåverkan och ge bättre förutsättningar för hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft för näringslivet, med medel från bl.a. EU:s strukturfonder, anslaget för regionala tillväxtåtgärder eller landsbygdsprogrammet.

Vad avser frågan om klimatomställning och Sveriges ansvarstagande för klimatfrågan globalt, redovisar regeringen följande i propositionen. Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar och därmed regeringens högst prioriterade miljöfråga. Att minska utsläppen av växthusgaser är en global utmaning som kräver ett globalt svar. Sverige kommer fortsatt att med kraft prioritera arbetet inom FN:s klimatkonvention i syfte att skapa en ny global klimatregim som innebär kraftfullare utsläppsminskningar, omfattar fler växthusgaser och länder samt uppfyller kraven om en rättvis och hållbar global utveckling.

Energisystemet behöver utvecklas mot ökad energieffektivitet, klimathänsyn och ökad andel förnybar energi. Utbyggnaden av vindkraften utgör en av de viktigaste delarna i att uppfylla målet om ökad andel förnybar energi. Regeringen har avskaffat den s.k. dubbelprövningen av vindkraften i syfte att underlätta utbyggnaden.

Koldioxidskatten utgår från principen om att förorenaren ska betala för sina utsläpp och är ett viktigt medel för att nå Sveriges uppsatta reduktionsmål. Regeringen höjde under förra mandatperioden koldioxidskatten och har presenterat ett klimat- och energiskattepaket som träder i kraft 2011 och kommer att genomföras stegvis de kommande åren (prop. 2009/10:41 Vissa punktskattefrågor med anledning av budgetpropositionen för 2010, bet. 2009/10:SkU21, rskr. 2009/10:122). Genom ekonomiska styrmedel ska utsläppen minska med sammanlagt 2 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Riksdagen biföll regeringens proposition den 9 december.

Regeringen har under förra mandatperioden samtidigt som skatten sänkts på arbete höjt skatter inom miljöområdet. I klimatpropositionen presenterades en samlad strategi för skatteändringar på energi- och miljöområdet som träder i kraft 2011, 2013 och 2015 (prop. 2008/09:162 En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat, bet. 2008/09: MJU28, rskr. 2008/09:300). Riksdagen biföll regeringens proposition den 16 juni 2009.

När det gäller anslaget till klimatsatsningar i utvecklingsländer noterar utskottet följande. Enligt propositionen kan utsläppsminskningar åstadkommas genom kostnadseffektiva åtgärder även utanför Sveriges och EU:s gränser genom åtgärder inom ramen för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer och liknande styrmedel. De flexibla mekanismerna är dels *handel med utsläppsrätter*, dels de två projektbaserade mekanismerna *gemensamt genomförande* (joint implementation, JI) och *mekanismen för ren utveckling* (Clean Development Mechanism, CDM). Härigenom kan industriländerna ta ansvar för och finansiera nödvändiga åtgärder även i utvecklingsländerna, vilka står för en växande andel av de globala utsläppen. Fram till 2020 beräknas CDM kunna bidra med utsläppsminskningar på över 8 miljarder ton koldioxidekvivalenter. Investeringarna bidrar också till att skapa en global utsläppsmarknad där det sätts ett pris på utsläppen även i länder utan bindande åtaganden om utsläppsminskningar. Det möjliggör för snabbt växande länder att inte behöva gå en koldioxidintensiv väg när ekonomin växer, utan i stället välja att redan från början investera i fossiloberoende teknik. Av miljöanslagen används anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar för insatser som syftar till att uppfylla det svenska åtagandet till 2020 samt framtida internationella klimatåtaganden genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för JI och CDM, samt för att utveckla liknande mekanismer som upprättas inom ramen för FN:s klimatkonvention.

Enligt budgetpropositionen för 2011, utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, har regeringen för utlandsbiståndet valt att särskilt prioritera tre tematiska områden under mandatperioden: demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen. Under 2009–2012 satsar regeringen drygt 4 miljarder kronor på klimat och utveckling i biståndet. Den fyraåriga klimatsatsningen i biståndet har målet att på effektivaste sätt bidra till långsiktigt anpassningsarbete, främst i de

fattigaste länderna, och till utvecklingsländers åtgärder för att begränsa sin klimatpåverkan. År 2011 betalas drygt 1,3 miljarder kronor ut inom ramen för klimatsatsningen.

Genom en ökning av medlen till miljölån stärks miljöprofilen i biståndet ytterligare. Regeringen ökar även stödet till vatteninsatser inom ramen för globala utvecklingsinsatser.

Beträffande tankställen som erbjuder förnybara drivmedel anförs i propositionen att dessa stadigt ökar. Regeringen har vidtagit åtgärder för att främja produktion av biogas genom införandet av ett särskilt stöd samt genom ett uppdrag till Energimyndigheten att föreslå en sektorsövergripande biogasstrategi. Strategin (Förslag till en sektorsövergripande biogasstrategi slutrapport, ER 2010:23) redovisades till regeringen i augusti 2010. Bakom rapporten står Energimyndigheten, Naturvårdsverket och Jordbruksverket. I rapporten konstateras att den samhällsekonomiska vinsten med biogas är mer beroende av hur den produceras än vad den används till. All biogas är inte lika beroende av stöd för att konkurrera och all biogas medför inte heller samma samhällsnyttor. Kostnaderna varierar kraftigt beroende på vilka råvaror som används. Rapporten visar att både det samhällsekonomiska och det företagsekonomiska värdet är störst i de fall rötningen blir en del i att sluta växtnäringens kretslopp. Utredningen räknar med att den totala mängden biogas genom rötning kan öka från dagens ca 1,5 TWh till mellan 3 och 4 TWh. När det gäller fordonsgas anförs i rapporten bl.a. att man bör åstadkomma en mer rationell och ändamålsenlig distribution och försäljning av biogas som drivmedel. Det föreslås att regeringen överväger att inom ramen för visionen om en fossiloberoende fordonflotta till år 2030 fastställa en långsiktig ambition att stärka generella styrmedel för förnybara drivmedel. Härigenom skulle även användningen av biogas stimuleras. I rapporten föreslås även att fordonsgas i tunga fordon bör premieras och regelsystemet för beskattning av fordon inklusive förmånsbeskattningen av tjänstebilar m.m. anpassas så att det blir mer attraktivt att i tätorter använda fordonsgas i tunga fordonflottor. Aktörer inom området fordonsgas bör uppmanas till ökad samverkan för att begränsa behovet av investeringar och för att effektivare utnyttja tekniska och administrativa system. Om fortsatt stöd till produktion, uppgradering och distribution av biogas beslutas bör detta enligt rapporten vara selektivt riktat mot rötning av avfall, slam och stallgödsel för att nå en hög miljö- och klimatnytta. Förslaget till strategi och åtgärder bereds för närvarande av regeringen.

När det gäller efterkonvertering av bilar infördes den 1 juli 2008 bestämmelser i lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen i syfte att underlätta efterkonvertering av fordon från drift med bensin eller diesel till drift med ett alternativt bränsle (prop. 2007/08:46, bet. 2007/08:TU4, rskr. 2007/08:144). Vid en interpellationsdebatt den 12 maj 2009 med miljöminister Andreas Carlgren behandlades frågan om miljöbilspremien, bilskrotningsbidrag m.m. Miljöministern framförde då bl.a. att

något bidrag för efterkonvertering inte är aktuellt och att konverterade bilar ofta är gamla bilar med låga avgaskrav, hög bränsleförbrukning och omodern reningsteknik. När det gäller arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruket lägger dock regeringen fram ett förslag beträffande konvertering i propositionen. Regeringen föreslår en omställningspremie för konvertering från fossila till icke-fossila bränslen i arbetsmaskiner som används inom jord- och skogsbruk (se utg.omr. 23). Som skäl för förslaget anförs att det för arbetsmaskiner inom jord- och skogsbruket i dag saknas reella alternativ till fossila bränslen.

Utskottets ställningstagande

Finansutskottet tillstyrkte den 25 november 2010 regeringens förslag om bl.a. utgifternas fördelning på utgiftsområden (prop. 2010/11:1 utg.omr. 20, bet. 2010/11:FiU1). När riksdagen den 8 december har behandlat detta betänkande och fattat beslut om ramar för budgetens 27 utgiftsområden är dessa ramar styrande för riksdagens fortsatta behandling av anslagen. I den tidigare redovisningen i detta betänkande har under berörda anslag lämnats vissa kompletterande uppgifter m.m., till vilka utskottet hänvisar.

Med det anförda tillstyrker utskottet de anslag som regeringen föreslagit för budgetåret 2011 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (se *bilaga 2*). Vidare tillstyrks de övriga här aktuella förslagen till riksdagsbeslut som lagts fram i budgetpropositionen. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Särskilda yttranden

1. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 3 (S, MP, V)

Matilda Ernkrans (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Åsa Romson (MP), Jens Holm (V) och Suzanne Svensson (S) anför:

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har i en gemensam vårmotion och i en gemensam regeringsplattform presenterat vår politik för en ny färdriktning för Sverige. I valet fick vare sig den borgerliga alliansen eller vi rödgröna egen majoritet i riksdagen. Den sittande regeringen har valt att fortsätta i minoritet. Vi har valt att fullfölja vårt åtagande mot de väljare som röstade rödgrönt och har därför lagt fram ett gemensamt alternativ till regeringens budgetförslag, baserat på våra vallöften.

Målet för vår politik är att Sverige ska vara ett jämlikt land. Ska målet kunna nås behöver fler möjligheter skapas. Barnens framtid ska inte avgöras av vad föräldrarna tjänar eller var man bor. Utbildning och trygghet ska vara för alla, så att vi kan utvecklas genom hela livet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter att påverka både sina egna liv och samhällsutvecklingen i stort. Ingen ska hindras av diskriminering. Alla ska kunna förverkliga sina drömmar och utveckla sina förmågor.

Ett jämlikt Sverige är ett framgångsrikt Sverige. Där tas all begåvning, alla talanger och all arbetsvilja till vara. Där bryr vi oss om varandra och där kan man känna sig trygg. Engagemang och nyfikenhet förvandlas till nya idéer och växande företag, och därmed jobb och framtidstro. Så kan Sverige konkurrera med kunskap och förnyelse i en värld av ständigt tuffare internationell konkurrens. Ett jämlikt Sverige förutsätter ett jämställt Sverige. För att minska klyftorna mellan kvinnor och män behöver en rad strukturella reformer genomföras. De ekonomiska skillnaderna mellan kvinnor och män ska minska. Att hålla samman Sverige är det viktigaste uppdraget för oss rödgröna partier.

I dag går utvecklingen i motsatt riktning. Unga möter stängda dörrar. Långtidsarbetslösheten biter sig fast på farligt höga nivåer. Svårt sjuka människor görs försäkringslösa. Klyftorna ökar, både mellan människor med höga och låga inkomster och mellan män och kvinnor. Den här utvecklingen är inte värdig ett välfärdsland som Sverige. På längre sikt hotar den förutsättningarna för jobb och ekonomisk utveckling.

Men det går att byta färdriktning. Det finns många företag som ropar efter arbetskraft, men inte hittar rätt kompetens – samtidigt som det finns många unga som inte vill något hellre än att jobba. Det finns stora investeringar som behöver göras i kollektivtrafik, järnvägar, bostäder, energieffektivisering och förnybar energi för att möta klimatutmaningen och göra Sverige till världsledande på grön omställning och miljöteknik – och

många positiva följd effekter i jobb och ekonomisk utveckling om vi tar vara på möjligheterna. Det finns så mycket kreativitet, engagemang och framtidstro – bara alla får chansen att växa.

Ett långsiktigt hållbart Sverige är ett framgångsrikt Sverige där vi är beredda att ta ansvar. För ekonomin, för jobben, för skolan, vården och omsorgen. För trygghet i livets olika skeden, för miljön och för kommande generationer. För oss är öppna gränser en förutsättning för en ansvarsfull ekonomisk politik. En öppnare värld där människor ges möjlighet att söka arbete i andra länder och där solidaritet och rätten att söka skydd undan förföljelse är självklar.

Sverige ska tillbaka till överskott i de offentliga finanserna. Reformerna ska bara genomföras om det statsfinansiella läget så tillåter. De budgetpolitiska målen ska ligga fast. Vi lovar att inte sänka skatterna på lånade pengar. Vi vill att regeringen tillsätter en jämlikhetskommission för att analysera skillnader i livsvillkor och föreslå förändringar för att öka den sociala rörligheten.

Ett modernt välfärdsland där jobben, miljön och minskade klyftor sätts först – det är vårt framtidsland.

Vi har högre ambitioner än regeringen på utgiftsområde 20. Därmed väljer vi att lägga fram ett särskilt yttrande som redovisar vilken inriktning vi vill se på politiken inom utgiftsområdet.

Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2010/11:FiU1) ställt sig bakom den i budgetpropositionen angivna ramen för utgiftsområde 20, som för 2011 uppgår till 5 128 861 000 kr. Beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. För budgetåret 2011 gäller därmed, under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med finansutskottets förslag, att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 5 128 861 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Vårt förslag inom utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således inte formellt tas upp till behandling utan förändringar.

Eftersom beslutet i första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelning inom utgiftsområde 20. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.

Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 20 borde ha utökats med 785 000 000 kr på det sätt som framgår av vår motion 2010/11:MJ399.

Vi vill se ett globalt ansvarstagande i klimatfrågan där Sverige är med och samlar länder med höga ambitioner för att driva frågan framåt. Vi anser att Sverige inom EU ska driva på för att höja dagens reduktionsmål om 20 % till 30 %. Vi vill investera brett i klimatomställning, t.ex. genom energieffektivisering och utveckling av förnybar energi. Detta ska finansieras med högre klimat- och miljöskatter. För att ge kommuner, företag och

andra aktörer ekonomiska möjligheter att satsa på klimatvänlig teknik vill vi göra en nystart för klimatinvesteringsprogrammet (Klimp) och anslår därför för 200 miljoner kronor till detta.

Allemansrätten ska ge alla tillgång till en rik natur. Med ett starkare strandskydd i exploaterade områden blir stränderna tillgängliga för alla även i framtiden. Vi vill göra en kraftfull satsning på arbetet för en ökad biologisk mångfald. Vi anslår 400 miljoner kronor för skydd av värdefull natur och 100 miljoner för skydd och skötsel av skog.

Vi vill skapa en giftfri miljö där ingen utsätts för farliga kemikalier i sin vardag. Trots förbud förekommer otillåtna färgämnen i t.ex. mat och kläder och otillåtna mjukgörande ämnen i leksaker. Farliga kemikalier är också en del i många människors arbetsmiljö. Arbetet mot miljögifter i EU och internationellt måste prioriteras. Vi vill förstärka Kemikalieinspektionens tillsynsarbete, så att fler varor kan analyseras och kontrolleras. För det vill vi anslå 10 miljoner kronor.

Vi behöver minska utsläppen från biltrafiken. Vi föreslår därför ett tillfälligt stöd till förnyelse av tunga fordon på 25 miljoner kronor för att påskynda omställningen av den tunga fordonsparken. Vi föreslår även ett stöd till efterkonvertering av bilar så att fler kan köra miljövänligt. För detta anslår vi 25 miljoner kronor.

Vår ambition är att det ska vara billigare att tanka förnybart än fossilt. Antalet biogasmackar måste öka så att det finns ett nät av stationer över hela landet och så att de som kör en biogasbil kan tanka i de större orterna. Vi vill investera i ökad produktion och distribution av biogas. För detta avsätter vi 25 miljoner kronor.

Vi anser att forskningen kring de långsiktiga möjligheterna och riskerna med genetiskt modifierade organismer (GMO) bör fortsätta. Många konsumenter känner fortfarande oro inför genteknikens långsiktiga konsekvenser. Resultaten av forskningen måste vara vägledande för de beslut som fattas. Den genetiska variationen får inte utarmas.

Vi vill undersöka möjligheten att inrätta ett institut för grön kemi. Här ser vi en möjlighet för Sverige att ligga i framkant. Ett svenskt kunskapscentrum för hållbar produktion och användning av kemikalier bör vara en del av ett program för giftfri och resurssnål produktion. Syftet är att påskynda utvecklingen mot en hållbar kemikalieproduktion och kemikalieanvändning. ”Green Chemistry”, eller grön kemi, är en särskilt intressant forskningsgren som framför allt diskuteras i USA. Där studerar man utveckling av kemikalier som är mer miljöanpassade på molekylnivå. Det finns ett växande intresse för utvecklingen av kemiska ämnen från förnybara råvaror i stället för oljebaserade råvaror.

2. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 3 (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett Sverigevänligt parti. Vi har idémässigt låtit oss inspireras av såväl socialkonservatismen som delar av den svenska folkhemstanken. Syftet är att kombinera principen om grundläggande social rättvisa med traditionella värdekonservativa idéer. Sverigedemokraterna sätter hänsynen och ansvarstagandet både mot nuvarande och kommande generationer högt på dagordningen. Målet med vår miljöpolitik är främst att bryta oljeberoendet, att säkra och bevara den biologiska mångfalden, att begränsa användningen av miljö- eller hälsoskadliga kemikalier, att prioritera Östersjön, att lägga resurserna där de gör störst nytta samt att ta klivet mot ett långsiktigt hållbart jordbruk. Endast genom att byta ut kortsiktig och ogenomtänkt lönsamhet mot långsiktigt hållbar produktion i kombination med att vi städar upp tidigare skadliga utsläpp kan visionen om ett ekologiskt, ansvarsfullt och långsiktigt hållbart samhälle göras möjlig.

Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2010/11:FiU1) ställt sig bakom den i budgetpropositionen angivna ramen för utgiftsområde 20, som för 2011 uppgår till 5 128 861 000 kr. Beslut om samtliga anslag inom ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. För budgetåret 2011 gäller därmed, under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med finansutskottets förslag, att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 5 128 861 000 kr under riksdagens fortsatta behandling. Vårt förslag inom utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således inte formellt tas upp till behandling utan förändringar.

Eftersom beslutet i första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelning inom utgiftsområde 20. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.

Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 20 borde ha utökats med 467 000 000 kr på det sätt som framgår av vår motion 2010/11: MJ411.

Sett ur ett internationellt perspektiv ligger Sverige i framkant på miljöområdet. Även om det ännu återstår saker att göra här hemma, går det i många fall att göra mycket mer för samma, eller mindre, resurser i andra delar av världen. Delar av utlandsbiståndet samt direkta miljöanslag bör därför användas till offensiva och resurseffektiva satsningar mot de globala miljöproblemen. Redan 2011 avsätter vi därför 100 miljoner kronor till klimatsatsningar i utvecklingsländer. Sverigedemokraterna tar även situationen i vårt innanhav Östersjön på allvar – dels genom ett årligt tillskott på 207 miljoner kronor, dels genom att öka resurserna för att sanera och återställa förorenade områden med Östersjön som prioriterat område. Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden bör förstärkas med

100 miljoner kronor. Vi stärker även anslagen för åtgärder för att främja biologisk mångfald. Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur förstärks med 50 miljoner kronor. Slutligen får Kemikalieinspektionen ökat anslag med 10 miljoner kronor för att leva upp till vårt mål om att genomföra en radikal begränsning av kemiska tillsatser.

3. Anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård m.m., punkt 3 (MP, V)

Åsa Romson (MP) och Jens Holm (V) anför:

Jorden har gränser för hur mycket den kan leverera av nyttor som exempelvis ekosystemtjänster och lagrade ändliga råvaror. Att hantera klimatfrågan framgångsrikt kräver en mängd olika åtgärder. Det finns behov av en förnyelse på forsknings- och kunskapsutvecklingsområdet, som möter behovet av att byta inriktning från tillväxt till insikt om vad en begränsad jord innebär. Statliga resurser för exempelvis forskning, utveckling, försvar och infrastruktur måste styras till ett mer aktivt arbete för att motverka ökningen av halten av växthusgaser i atmosfären och förbereda samhället för de förändringar av miljön, och de därmed sammanhängande förutsättningarna för vår försörjning, som klimatförändringen innebär. Regeringen har även ett ansvar för att helägda bolag inte agerar i strid med de överordnade mål riksdagen satt upp för klimatarbetet.

Forskning kring hur påverkan av kemikalier och andra farliga ämnen skiljer sig mellan könen är mycket eftersatt. Redan i november 2007 konstaterade Kemikalieinspektionen att det behövs mer forskning om hälsoeffekterna av kemikalier hos män respektive kvinnor, vilket vi instämmer i.

Många av dem som vill minska sitt oljeberoende har inte råd att byta bil. Det skulle därför vara bra med ett stöd för konvertering från fossilbränsle drift till biogasdrift.

Enligt Reachförordningen ska ämnen som tillverkas eller importeras i stora volymer samt ämnen med de farligaste egenskaperna registreras senast den 30 november 2010. Registreringen innebär också att viss information om ämnen och deras egenskaper offentliggörs, vilket i sin tur innebär en stor ökning av tillgänglig information om kemiska ämnen. Vi anser att Kemikalieinspektionen bör få ett tydligare uppdrag att ta vara på den kunskap om kemiska ämnen som förväntas öka när kemikalieförordningens registreringskrav träder i kraft.

Detta är andra inriktningar av miljöpolitiken och forskningen än den som regeringen föreslagit inom den budgetram som riksdagen beslutat för utgiftsområde 20.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:1 Budgetpropositionen för 2011 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 82 000 000 kr under perioden 2012–2014.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 260 000 000 kr under perioden 2012–2036.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 067 000 000 kr under perioden 2012–2021.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kr under perioden 2012–2014.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 40 000 000 kr under 2012.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 130 000 000 kr under perioden 2012–2016.
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 400 000 000 kr under perioden 2012–2014.
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 24 800 000 kr under perioden 2012–2015.

9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 100 000 000 kronor under perioden 2012–2016.
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2011 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 450 000 000 kr 2012, högst 450 000 000 kr 2013 och högst 450 000 000 kr 2014–2016.
11. Riksdagen anvisar för 2011 anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård enligt uppställning i avsnitt 11.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11: MJ208 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna för kommunernas medfinansiering vid sanering av förorenad mark.

2010/11: MJ218 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en förnyelse på forsknings- och kunskapsutvecklingsområdet som möter behovet av att byta inriktning från tillväxt till insikt om vad en begränsad jord innebär.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att styra statliga resurser för exempelvis forskning, utveckling, försvar och infrastruktur till ett mer aktivt arbete för att motverka ökningen av halten av koldioxid i atmosfären och förbereda samhället för de förändringar av miljön och de därmed sammanhängande förutsättningarna för vår försörjning som klimatförändringen innebär.

2010/11: MJ253 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser för arbetet med miljöfarliga avlopp.

2010/11: MJ272 av Anders Sellström (KD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att forskningen ska fortsätta kring de långsiktiga möjligheterna och riskerna med genetiskt modifierade organismer (GMO).

2010/11: MJ275 av Lars-Axel Nordell (KD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en allmän översyn och utvärdering av hur markägare kompenseras för skydd av värdefulla biotoper.

2010/11: MJ280 av Peter Jeppsson och Désirée Liljevall (båda S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslaget till kalkning bör höjas så att berörda miljömål och vattenramdirektivets mål uppnås.

2010/11: MJ290 av Hans Wallmark m.fl. (M):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Marint centrum i Simrishamn får en sammanhållande roll i de frågor som berörs i motionen.

2010/11: MJ296 av Jens Holm m.fl. (V):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheten att inrätta ett grönt kemikalieinstitut.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökad forskning om hälsoeffekterna av kemikalier hos män respektive kvinnor.

2010/11: MJ301 av Catharina Bråkenhielm (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fortsatt kalkning av sjöar.

2010/11: MJ370 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över reglerna för kommunernas medfinansiering vid sanering av förorenad mark.

2010/11: MJ375 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna till och effekterna av att införa en skrotningspremie för lastbilar.

2010/11: MJ383 av Lars Gustafsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa ett bredare underlag för beslut i klimatfrågor genom att inrätta ett center med uppgift att inhämta och sammanställa resultat av klimatforskning på global nivå.

2010/11: MJ399 av Matilda Ernkrans m.fl. (S, MP, V):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning:

	Anslag	Regeringens förslag (tkr)	Förändring (tkr)
1:2	Miljöövervakning m.m.	294 993	50 000
1:3	Åtgärder för värdefull natur	829 952	100 000
1:6	Kemikalieinspektionen	189 448	10 000
1:16	Skydd av värdefull natur	742 000	400 000
Nytt	Klimatinvesteringsprogram		200 000
Nytt	Tankstationer för biogas		25 000

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om intensifierade åtgärder för att förbättra miljön och klimatet.

2010/11: MJ411 av Johnny Skalin och Björn Söder (båda SD):

Riksdagen anvisar till utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård 467 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit för budgetåret 2011 eller således 5 595 861 000 kr.

2010/11: MJ449 av Peter Eriksson m.fl. (MP):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera KemI:s arbete med varutillsyn.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att KemI bör få ett tydligare uppdrag att ta vara på den kunskap om kemiska ämnen som förväntas öka när kemikalieförordningens registreringskrav börjar träda i kraft.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om möjligheterna att inrätta ett institut för grön kemi under mandatperioden.

2010/11: N398 av Stina Bergström m.fl. (MP):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Klimp som medfinansieringsstöd för produktion, distribution och uppgradering till fordonsdrivmedel.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om stöd till konvertering av fossilbränsle drivna fordon till biogasdrift.

BILAGA 2

Utskottets förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag till anslagsfördelning.

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)	Utskottets förslag
1:1 Naturvårdsverket	375 332
1:2 Miljöövervakning m.m.	294 993
1:3 Åtgärder för värdefull natur	829 952
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	531 518
1:5 Miljöforskning	91 878
1:6 Kemikalieinspektionen	189 448
1:7 Internationellt miljösamarbete	141 031
1:8 Stockholms internationella miljöinstitut	11 928
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	206 666
1:10 Klimatanpassning	117 000
1:11 Inspire	50 000
1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	578 749
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	228 100
1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland	60 000
1:15 Hållbara städer	30 000
1:16 Skydd av värdefull natur	742 000
1:17 Havs- och vattenmiljömyndigheten	101 865
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyg- gande: Förvaltningskostnader	46 135
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyg- gande: Forskning	502 266
Summa för utgiftsområdet	5 128 861

BILAGA 3

Regeringens och oppositionens förslag till anslag för 2011 under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

Anslag (ramanslag)		Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringens förslag	
			S, MP, V	SD
1:1	Naturvårdsverket	375 332		
1:2	Miljöövervakning m.m.	294 993	+50 000	
1:3	Åtgärder för värdefull natur	829 952	+100 000	+50 000
1:4	Sanering och återställning av förore- nade områden	531 518		+100 000
1:5	Miljöforskning	91 878		
1:6	Kemikalieinspektionen	189 448	+10 000	+10 000
1:7	Internationellt miljösamarbete	141 031		
1:8	Stockholms internationella miljöinsti- tut	11 928		
1:9	Sveriges meteorologiska och hydrolo- giska institut	206 666		
1:10	Klimatanpassning	117 000		
1:11	Inspire	50 000		
1:12	Åtgärder för havs- och vattenmiljö	578 749		+207 000
1:13	Insatser för internationella klimatinve- steringar	228 100		
1:14	Internationellt miljö- och kärnsäker- hetssamarbete med Ryssland	60 000		
1:15	Hållbara städer	30 000		
1:16	Skydd av värdefull natur	742 000	+400 000	
1:17	Havs- och vattenmiljömyndigheten	101 865		
2:1	Forskningsrådet för miljö, areella när- ingar och samhällsbyggande: Förvalt- ningskostnader	46 135		
2:2	Forskningsrådet för miljö, areella när- ingar och samhällsbyggande: Forsk- ning	502 266		
99:1	Tankstationer för biogas		+25 000	
99:2	Klimatinvesteringsprogram		+200 000	
99:3	Klimatsatningar i utvecklingsländer			+100 000
Summa för utgiftsområdet		5 128 861	+785 000	+467 000

BILAGA 4

Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 21 januari 2010 att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Den 14 oktober 2010 bekräftade utskottet beslutet att genomföra uppföljningen. Inom utgiftsområde 20 inriktas uppföljningen på havsmiljöfrågor och klimat och inom utgiftsområde 23 inriktas uppföljningen på jordbruk, fiske och livsmedel. Bakgrunden till utskottets uppföljning är bl.a. bestämmelser i lagen (1996:1059) om statsbudgeten. Enligt lagen ska regeringen till riksdagen redovisa mål och resultat som uppnåtts inom olika områden.

Syftet med uppföljningarna är att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2011 samt att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Syftet är att utskottet dels ska kunna göra prioriteringar vid beredning av regeringens budgetförslag, dels genomföra uppföljning och utvärdering i enlighet med riksdagsordningen och riksdagens riktlinjer.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom riksdagsförvaltningen av föredraganden Lena Sandström vid miljö- och jordbruksutskottets kansli och utvärderaren Christer Åström från utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst.

I denna rapport redovisas den del som avser utgiftsområde 20. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i november 2010

Irene Oskarsson (KD)

Christine Jönsson (M)

Nina Lundström (FP)

Åsa Romson (MP)

Josef Fransson (SD)

Per Åsling (C)

Jan-Olof Larsson (S)

Jens Holm (V)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp delar av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Gruppen har förståelse för de svårigheter som finns att göra en rättvisande resultatredovisning i årets budgetproposition eftersom miljömålssystemet är under förändring. Samtidigt har detta försvårat gruppens arbete med att analysera regeringens resultatredovisning. Gruppen har inriktat sin uppföljning på frågor som rör klimatet och havsmiljön, på grundval av utskottets tidigare insatser och beslut. När det gäller resultaten gör gruppen följande bedömningar:

1. Klimatfrågor

Utskottet har i olika sammanhang uttryckt sin oro över att de globala utsläppen av växthusgaser ökar. Samtidigt har utskottet lyft fram att det är glädjande att de svenska utsläppen minskar. Av årets resultatredovisning framgår att minskningen av de svenska utsläppen av växthusgaser fortsätter. Enligt gruppen är detta självfallet glädjande även om det behövs insatser i alla länder för att miljö kvalitetsmålet ska kunna nås. Gruppen anser att det är positivt att – enligt regeringens bedömning – dels det nationella klimatmål som antagits av riksdagen för perioden 2008–2012 bör kunna nås, dels att även målet för 2020 kommer att kunna nås med de åtgärder som tidigare har redovisats av regeringen. Vidare anser gruppen att det skulle vara en fördel om regeringens redovisning också innehåller den trend som kan iakttas fram till 2050 – dvs. om utsläppen bedöms minska i önskad omfattning.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen noterar att regeringen inte har relaterat frågan om måluppfyllelse till det svenska överskottet av utsläppsrätter, vilket kan komma att påverka etappmålet för de svenska utsläppen av växthusgaser. Frågan har behandlats av riksdagen i ett tillkännagivande med anledning av en redogörelse från Riksrevisionen. Gruppen har förståelse för att det är svårt att fastställa hur stort det svenska överskottet blir eftersom åtagandeperioden ännu inte är slut. Gruppen utgår dock från att frågan om hur ett eventuellt kommande överskott ska hanteras kommer att underställas riksdagen i enlighet med riksdagens tillkännagivande till regeringen. Likaså utgår gruppen från att regeringen i sin resultatredovisning till riksdagen väger in alla aspekter som har betydelse för bedömningar om måluppfyllelse av de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen inklusive de etappmål eller delmål som är kopplade till respektive mål.

Gruppen har erfarit att det pågår en process på den internationella nivån, inom bl.a. EU, när det gäller hanteringen av överskottet av utsläppsrätter. Enligt gruppens mening är det angeläget att Sverige är pådrivande i

internationella sammanhang för att minska utsläppen av växthusgaser. Gruppen anser att det är väsentligt att frågan om hanteringen av överskottet av utsläppsrätter ingår som en del i Sveriges internationella klimatarbete.

2. Havsmiljö

Utskottet har under många år uttryckt sin oro över tillståndet i våra hav. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen anser att denna uppfattning kvarstår. Enligt gruppens mening finns det vissa glädjande tecken på att havsmiljön förbättras. Ett sådant exempel är att arbetet med att bilda marina skyddsområden har gått framåt. Sveriges första marina nationalpark, Kosterhavets nationalpark, invigdes i september 2009. Ett annat exempel är att Östersjöns östra torskbestånd visar tecken på återhämtning. Gruppen vill framhålla att det finns ett fortsatt behov av att insatser mot utkast av fisk vidtas. Utkast av fisk är ett utbrett problem och ett resursslöseri samt omöjliggör en korrekt beräkning av fiskeridödligheten.

Gruppen konstaterar att det sker ett förändringsarbete som rör havsmiljöfrågorna. Därtill kommer de förändringar som gäller för alla miljömål. Gruppen anser att det är positivt att regeringen aviserar fortsatta åtgärder för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet i kombination med förslag om betydande anslagsförstärkningar. Samtidigt vill gruppen understryka att regeringens redovisning av resultatet av insatserna behöver förbättras. Det är, enligt gruppens mening, särskilt angeläget när det föreslås en betydande resursförstärkning för att kunna göra bedömningar om åtgärdernas effektivitet och bidrag till måluppfyllelse.

3. Resultatredovisningens utformning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen konstaterar att resultatinformationen i budgetpropositionen för utgiftsområde 20 behöver utvecklas. Gruppen menar att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Insatserna ska bidra till att uppnå fastställda mål. Gruppen anser att det är en fördel att frågor om hur målen ska följas upp behandlas i samband med att nya etappmål tas fram och beslutas. Regeringen behöver leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning enligt gällande riktlinjer. En viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör, enligt gruppens mening, vara att underlätta riksdagens och utskottens arbete med uppföljning och utvärdering.

Gruppen anser också

- att resultatredovisningen bör få en tydligare inriktning mot att redovisa och analysera uppnådda resultat i stället för att redovisa nya insatser
- att riksdagens, regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation måste beaktas i det fortsatta utvecklingsarbetet av miljömålssystemet

- att strukturen för uppföljning av miljö kvalitetsmålen med tydliga mål och indikatorer behöver utvecklas
- att det finns behov av ökad långsiktighet i valet av vilka indikatorer som redovisas samt av en redovisning av jämförbara tidsserier så att riksdagen kan följa utvecklingen
- att åtgärder för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet behöver redovisas samlat eftersom insatserna ofta sker inom ramen för andra utgiftsområden. I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer kan det vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultatskrivelse.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sedan slutet av 1990-talet ska regeringen enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten redovisa mål och resultat till riksdagen. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdag och regering. Syftet med arbetet är att ge riksdag och regering ett bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott, däribland miljö- och jordbruksutskottet.

I utskottets beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut.¹ Riksdagen har under våren 2010 antagit regeringens förslag som vilande att en bestämmelse ska införas i regeringsformen om utskottets skyldighet att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom sina ämnesområden.²

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete rörande bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.³ Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan, både när det gäller ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten. Detta avser bl.a. om resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna, om avsedda resultat har uppnåtts samt om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottets arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till beslut om lagstiftning och budget. Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljning och utvärdering inom riksdagen bör

¹ 4 kap. 18 § riksdagsordningen (1974:153).

² 4 kap. 8 § regeringsformen. Prop. 2009/10:80, bet. 2009/10:KU19.

³ FörS. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budget eller lagstiftning som kan behövas.

Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de av regeringen redovisade resultaten i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Regeringen måste enligt riktlinjerna på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är enligt riksdagens riktlinjer nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

1.2 Utskottets uppföljning

Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren genomfört uppföljningar av regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 och 23. Dessa har behandlats av utskottet i budgetbetänkandena. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. kring behovet av fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna vad utskottet har anfört i dessa frågor.⁴

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i januari 2010 att hösten 2010 genomföra fortsatta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen.⁵ I oktober 2010 bekräftade utskottet beslutet att genomföra uppföljningen.⁶ Syftet med uppföljningarna har varit att ta fram fördjupade kunskapsunderlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2011. Uppföljningarna har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen kring utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Inom miljöområdet har uppföljningen inriktats på havsmiljö och klimat som redovisas i denna rapport. Parallellt har en motsvarande uppföljning gjorts, inom området fiske, jordbruk och livsmedel, vilken redovisas i en annan rapport till utskottet.

Uppföljningen har i första hand inriktats på att följa upp tidigare insatser som miljö- och jordbruksutskottet genomfört åren 2005–2009. I denna uppföljning beskrivs och analyseras resultatredovisningen i budgetpropositionen, både vad avser struktur och innehåll. Uppföljnings- och utvärder-

⁴ Hösten 2009 behandlades detta i bet. 2009/10: MJU1 och MJU2.

⁵ Protokoll utskottssammanträde 2009/10:12, miljö- och jordbruksutskottet 2010-01-21.

⁶ Protokoll utskottssammanträde 2010/11:2 miljö- och jordbruksutskottets sammanträde 2010-10-14.

ingsgruppen har i sin analys av materialet utgått från de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering.

2 Utvecklingsarbete om mål och resultat

2.1 Miljökvalitetsmålen

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta förutsätter en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang.⁷ Riksdagen beslutade våren 1999 om 15 miljökvalitetsmål, som anger vilket tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv.⁸ Ytterligare ett miljökvalitetsmål, Ett rikt växt- och djurliv, beslutades av riksdagen hösten 2005.⁹ Målen omfattar följande områden.

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv.

I juni 2010 beslutade riksdagen om en ny målstruktur för miljömålsarbetet med ett utvecklat generationsmål¹⁰. Riksdagen godkände regeringens förslag att en ny bedömningsgrund för en samlad bedömning av måluppfyllelse för miljökvalitetsmålen skulle införas. Tre av målen *Bara naturlig försurning*, *Giftfri miljö* och *Säker strålmiljö* ändrades. Den förändrade

⁷ Prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377.

⁸ Prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183.

⁹ Prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48, 49.

¹⁰ Prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377.

bedömningsgrunden innebär att målen fortsatt är mycket ambitiösa och formulerade på ett sätt som gör dem möjliga att nå. Vid bedömningen av om målen nås tas hänsyn till att naturen har lång återhämtningstid. Inom en generation ska antingen det tillstånd i miljön som miljö kvalitetsmålet uttrycker eller förutsättningar för att nå denna miljö kvalitet ha skapats för att nå den önskade miljö kvaliteten. Den nya målstrukturen innebär att miljö arbetet ska vara strukturerat med ett generationsmål, miljö kvalitetsmål och etappmål. Delmålen kommer att övergå till etappmål som ska vara steg på vägen för att nå ett eller flera miljö kvalitetsmål och generationsmål.

Riksdagen godkände också regeringens förslag att Miljömålsrådet avvecklas som ett råd inom Naturvårdsverket. I stället ska Naturvårdsverket årligen redovisa en bedömning av möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket redovisa en fördjupad utvärdering av möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålen.

Regeringen ska årligen lämna en översiktlig rapportering av hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen fortskrider. Redovisningen bör omfatta ett urval av indikatorer som återkommer varje år och ska ge underlag för beslut om att sätta in åtgärder om det visar sig att förutsättningarna att nå de uppsatta miljö kvalitetsmålen inte är tillfredsställande. Vart fjärde år ska en fördjupad utvärdering av miljö kvalitetsmålen göras i syfte att klarlägga om styrmedel eller mål behöver korrigeras.

Miljömålsrådet har årligen sammanställt underlag för regeringens rapportering till riksdagen om utvecklingen av arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. Detta underlag finns sammanställt i de årliga s.k. de Facto-rapporterna. De årliga redovisningarna har kompletterats med en fördjupad utvärdering som även ska söka ge en förklaring till det uppnådda resultatet. Denna fördjupade redovisning bör, enligt vad som anfördes i samband med införandet av miljö målssystemet, innehålla kostnadsberäknade förslag. Hösten 2009 behandlades detta i betänkandena 2009/10:MJU1 och MJU2.

2.2 Regeringens arbete med att utveckla den ekonomiska styrningen

Det har under en lång rad av år pågått ett utvecklingsarbete inom staten vad gäller den ekonomiska styrningen, dvs. dels den finansiella styrningen, dels mål- och resultatstyrningen av statens verksamhet. Hösten 2008 beslutade regeringen att ändra innehållet i och formerna för mål- och resultatstyrningen av myndigheterna och deras verksamhet. Den tidigare indelningen i politikområden, verksamhetsområden och verksamhetsgrenar utgick och den årliga styrningen av myndigheterna är numera inriktad mot verksamhetens resultat utifrån det uppdrag som anges i respektive myndighetsinstruktion.

I årets budgetproposition informerar regeringen om att Ekonomistyrningsverket (ESV) har följt upp regeringens resultatstyrning av myndigheterna. ESV konstaterar att de flesta myndigheter anser att regeringens styrning i och med nyordningen har blivit tydligare, mer logisk och långsiktig. Regeringen informerar vidare om att den avser att hösten 2010 lämna förslag till riksdagen om en ny budgetlag. En utredare har på regeringens uppdrag genomfört en översyn av budgetlagen. I övrigt kommenterar inte regeringen den fortsatta utvecklingen av regeringens redovisning av resultat till riksdagen och de synpunkter som miljö- och jordbruksutskottet framförde i förra årets budgetbetänkande.

2.3 Utskottets tidigare ställningstaganden om resultatredovisningen

I förra årets uppföljning gjorde miljö- och jordbruksutskottet följande påpekanden till regeringen när det gällde resultatredovisningen för utgiftsområde 20.

Klimatet

När det gällde klimatförändringarna betecknades situationen som allvarlig. Utvecklingen gick åt fel håll trots att de svenska utsläppen minskade. Miljömålsrådets bedömning var då att utvecklingen inom klimatområdet gick åt fel håll eftersom de globala utsläppen av växthusgaser ökar. Klimatförändringarna är en av vår tids stora utmaningar, och utskottet betonade vikten av att insatser för att minska utsläpp av växthusgaser nationellt och internationellt ges hög prioritet. Utskottet ansåg att det var glädjande att det nationella klimatmål som riksdagen antagit för perioden 2008–2012 tycktes vara möjligt att nå. Vidare framhöll man att det var positivt att personbilarnas genomsnittliga utsläpp av koldioxid hade minskat från 181 gram/km till 174 gram/km, bl.a. som en följd av den ökande andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen. Utskottet konstaterade att även andra faktorer, som att den genomsnittliga bränsleförbrukningen för nya bilar hade gått ned, var av betydelse för den positiva utvecklingen. Utsläppen av växthusgaser är samtidigt en global utmaning och det behövs betydande utsläppsminskningar för att undvika farlig mänsklig påverkan på klimatsystemet.

Havsmiljön

Utskottet har under en rad år uppmärksammat att tillståndet i våra hav är oroande. Miljömålsrådets bedömning om att det kommer att bli svårt eller omöjligt att nå miljökvalitetsmålet för området *Hav i balans samt levande*

kust och skärgård redovisades. Utskottet delade denna bedömning och hänvisade till den havsmiljöuppföljning som utskottet genomförde 2008¹¹. När det gällde övergödningen var situationen fortfarande allvarlig.

Utskottet underströk i sitt uttalande från våren 2009, som gjordes i samband med behandlingen av havsmiljöpropositionen, att havsmiljöarbetet måste intensifieras och att ambitionerna i arbetet måste höjas. I budgetpropositionen för 2010 redovisades exempel på insatser som har inneburit en förbättring för havsmiljön. Arbetet med att bilda marina skyddsområden har gått långsamt. Därför var det positivt att arbetet gick framåt under 2008, bl.a. genom att sex nya reservat bildades och att fyra s.k. hänsynsområden inrättades. Vidare var det positivt att Östersjöns östra torskbestånd visade tecken på viss återhämtning, trots att det fortfarande rådde ett allvarligt läge för flera kommersiellt utnyttjade fiskarter. Utskottet framhöll vikten av insatser mot utkast av fisk.

Resultatredovisningens utformning

Utskottet konstaterade att det sedan flera år pågår ett utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning. Utskottet har genom sin uppföljnings- och utvärderingsverksamhet under flera år tagit en mycket aktiv del i detta arbete. Det pågick en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kunde förbättras, vad gällde både innehåll och form. Utskottets synpunkter har handlat bl.a. om valet av indikatorer och deras koppling till mål som beslutats av riksdagen, behovet av att tydliga tidsserier redovisas för samtliga indikatorer, behovet av uppföljningar av olika statliga insatsers resultat och bedömningar av hur insatserna bidrar till att målen nås samt önskemål om att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser. Utskottet noterade att regeringen i budgetpropositionen för 2010 framhöll att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gällde att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen. Utskottet delade gruppens bedömning att det fanns ett fortsatt behov att betona vikten av att de synpunkter som utskottet framför uppmärksammas i regeringens utvecklingsarbete. Utskottet hänvisade även till de riktlinjer som beslutats av riksdagen där det framgick att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Utskottet betonade att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet borde vara att underlätta riksdagens och utskottets arbete med uppföljning och utvärdering. Utskottet delade vidare gruppens bedömning att det var önskvärt att såväl riksdagens som regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation beaktas i den fortsatta utvecklingen av miljömålssystemet.

¹¹ Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3).

I budgetpropositionen för 2010 redovisades resultat under utgiftsområde 20 på ett sätt som följde den struktur som valts för att följa upp miljökvalitetsmålen. Utskottet delade gruppens bedömning att denna struktur i allt väsentligt var ändamålsenlig. Redovisningen enligt den valda strukturen kan dock utvecklas. Tydliga mål och indikatorer behövs. En utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att redovisa resultat för samtliga delmål som riksdagen beslutat om. För havsmiljöområdet redovisas resultat endast för fyra av de sju delmålen, vilket är en förändring jämfört med redovisningen i budgetpropositionen för 2009 där resultat för samtliga delmål redovisades. Vidare kan riksdagens analyser av redovisade resultat underlättas om regeringen i ökad utsträckning lämnar en egen bedömning av hur olika insatser bidrar till att de olika målen kan nås.

Huvuddelen av de insatser som staten vidtar för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet görs inom ramen för andra utgiftsområden. Utskottet efterfrågade en sammanhållen redovisning av vilka de viktigaste statliga insatserna är för respektive område och en redogörelse för resultatet av insatserna i budgetpropositionen. En naturlig utgångspunkt för en sådan redovisning är riksdagens beslut våren 2009 med anledning av klimatpropositionen och havsmiljöpropositionen. I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer bedömde utskottet att det kan vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultatskrivelse.

Utskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna vad utskottet hade anfört ovan om regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat. Riksdagen följde utskottets förslag.

3 Utgångspunkter för uppföljningen av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Utgångspunkten för uppföljningen av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2011 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård har varit utskottets tidigare insatser och de ställningstaganden som dessa har föranlett. Årets uppföljning har dock försvårats av att det inte tydligt framgår på vilket sätt den nya målstrukturen för miljöarbetet som riksdagen beslutade om i juni 2010 har påverkat redovisningen. Gruppens arbete omfattar en uppföljning av dels anslaget för havsmiljö och de resultat som regeringen redovisar för miljökvalitetsmålen *Hav i balans samt levande kust och skärgård* samt *Ingen övergödning*, dels anslag för klimatfrågor och de resultat som redovisas för miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*.

En annan försvårande faktor för uppföljning av resultat är att insatserna för havsmiljön och klimatet styrs av flera olika mål, vilket gör att resultaten av insatserna redovisas på olika ställen i budgetpropositionens resultatredovisning. Det finns därför en inneboende svårighet i nuvarande målstruktur, som innebär att det är svårt att tillgodogöra sig en samlad resultatutveckling för två så övergripande områden som havsmiljö och klimat.

Utöver vad utskottet tidigare har anfört i de sammanhang som rör resultatredovisning beslutade riksdagen våren 2010 om ett tillkännagivande med anledning av en redogörelse från Riksrevisionen. Redogörelsen baserades på en granskning av Riksrevisionen som omfattade regeringens och ansvariga myndigheters rapportering och hantering av Sveriges nationella innehav och kommande överskott av utsläppsrätter. Av granskningen framgick att Sverige kommer att få ett överskott av utsläppsrätter som kan säljas, annulleras eller sparas. Värdet på utsläppsrätterna har beräknats till 7–8 miljarder kronor. Om utsläppsrätterna säljs eller sparas för att sedan användas, kommer riksdagens beslutade delmål inom ramen för miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan inte att nås. Regeringen har inte underställt riksdagen frågan om hur överskottet ska hanteras eller redovisat uppgifter om överskottets storlek och värde. I tillkännagivandet angav riksdagen att frågan om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter skulle hanteras borde underställas riksdagen för beslut. Regeringen borde därmed återkomma till riksdagen med sina bedömningar och förslag i frågan. Utskottet förutsatte vidare att regeringen återkommer till riksdagen med uppgifter om det svenska överskottet av utsläppsrätter inklusive uppskattat värde för dessa.

En ytterligare utgångspunkt för resultatuppföljningen av havsmiljöfrågorna i budgetpropositionen är utskottets fördjupade uppföljningsinsats. Under 2008 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en fördjupad uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet.¹² Uppföljningsrapporten behandlades av utskottet i budgetbetänkandet hösten 2008. Riksdagen godkände därefter vad utskottet kommit fram till med anledning av uppföljningen.¹³ I sammanhanget kan även nämnas att utskottets fördjupade uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet från 2007 behandlade frågor med bäring på havsmiljön.¹⁴ Våren 2009 behandlade riksdagen regeringens proposition om en sammanhållen havspolitik där flertalet av de frågor som tagits upp i utskottets havsmiljöuppföljning behandlades.¹⁵

¹² Rapport 2008/09:RFR3 Uppföljning av statens insatser inom havsmiljöområdet.

¹³ Bet. 2008/09:MJU1.

¹⁴ Rapport 2007/08:RFR3, bet. 2007/08:MJU2.

¹⁵ Prop. 2008/09:170, bet. 2008/09:MJU29.

Avslutningsvis bör nämnas att miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp bedriver ett arbete kring statens satsning på hållbara städer. Resultaten av den fördjupade uppföljningen redovisas i en särskild rapport till utskottet.

4 Havsmiljö

4.1 Anslag för havsmiljöområdet

Området Miljöpolitik ingår i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Regeringen föreslår att sammanlagt 4 580 miljoner kronor anslås för området Miljöpolitik, vilket består av 17 anslag, varav ett är anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Anslaget används för insatser för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet. Från och med den 1 juli 2011 föreslår regeringen att anslaget används för insatser för havs- och vattenmiljöer. I dessa ryms bl.a. att främja en ändamålsenlig vattenförvaltning samt frågor som rör havsplanering. Från och med 2011 föreslås anslaget benämnas 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (tidigare 1:12 Havsmiljö).

För budgetåret 2011 föreslår regeringen att anslaget ökar med 209 miljoner kronor jämfört med förra året till sammanlagt 579 miljoner kronor. Anslaget har ökat betydligt under de senaste tre åren. År 2008 uppgick anslaget till 98 miljoner kronor.

Tabell 1 Utgiftsutvecklingen för anslag 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö (miljoner kronor)

Anslag	Utfall	Budget	Prognos	Förslag	Beräknat	Beräknat
	2009	2010	2010	2011	2012	2013
1:12 Havsmiljö	283	370	354	579	788	548

Källa: Prop. 2010/11:1 utg.omr. 20.

4.2 Regeringens resultatredovisning för havsmiljöfrågor

Regeringen redovisar resultat för havsmiljöfrågor fördelat på fyra miljökvalitetsmål, *Hav i balans samt levande kust och skärgård*, *Ingen övergödning*, *Giftfri miljö* samt *Ett rikt växt- och djurliv*. I det följande ingår en redogörelse för regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2011 som jämförs med uppgifter i budgetpropositionen för 2010 för resultat som redovisats för *Hav i balans samt en levande kust och skärgård* och *Ingen övergödning*. Det underlag som presenteras nedan är således ingen heltäckande uppföljning av de miljökvalitetsmål som är väsentliga för en god havsmiljö. Underlaget ska därför ses som exempel på regeringens resultatredovisning för 2010 och 2011.

4.3 Miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård

Regeringens allmänna bedömning om resultatet

Budgetpropositionen 2010

Regeringen refererade till Miljömålsrådets bedömning om att det kommer att bli mycket svårt eller omöjligt att nå miljökvalitetsmålet även om ytterligare åtgärder sätts in. Regeringen uppgav att den mot bakgrund av detta utökade anslag 1:12 Havsmiljö och givit det ett flerårigt perspektiv på ett tydligt sätt och härigenom ökat ambitionsnivån för att rädda haven. Regeringen redovisade vidare att den i propositionen En sammanhållen svensk havspolitik, som beslutades av riksdagen i juni 2009, presenterade en rad åtgärder beträffande hållbart nyttjande av havets och kustområdenas resurser, bevarande och restaurering av ekosystemen, utveckling av havsanknutna näringar samt hur Sverige ska agera i det internationella havsmiljöarbetet.

Budgetpropositionen 2011

Regeringen bedömer att det är möjligt att inom en generation skapa förutsättningar för att nå miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* om ytterligare kraftfulla åtgärder vidtas. Framför allt krävs fortsatta insatser för att skydda marina miljöer och kust- och skärgårdsområden samt ytterligare åtgärder inom fisket för att anpassa uttaget av fisk och minska bifångsterna. Vidare är åtgärder för att uppnå åtaganden i det internationella samarbetet av stor betydelse, t.ex. åtgärder i Helsingforskommissionens för Östersjöns marina miljö (Helcoms) aktionsplan för Östersjön och genomförandet av det marina direktivet¹⁶. Fortsatt EU-samarbete och internationellt samarbete är en grundförutsättning för att målet ska kunna nås, liksom insatser under flera andra miljökvalitetsmål, framför allt *Ingen övergödning* och *Gifrfri miljö*.

När det gäller det fortsatta åtgärdsarbetet för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet för levande hav hänvisar regeringen till sin skrivelse Åtgärder för levande hav¹⁷. För att kunna kraftsamla i arbetet för renare hav och vatten och uppnå en effektiv och ändamålsenlig havs- och vattenmiljöförvaltning bildar regeringen en ny myndighet som inleder sin verksamhet den 1 juli 2011. Den nya myndigheten ska ha det samlade ansvaret för havs- och vattenmiljöfrågor, inklusive genomförandet av fiskeripolitiken. Myndigheten ska verka för bevarande och hållbart nyttjande av havs- och vattenmiljöer. Myndighetens uppgifter baseras på den verksamhet som avser havs- och vattenmiljöfrågor och som tidigare har delats mellan Naturvårdsverket och Fiskeriverket.

¹⁶ Europaparlamentet och rådets direktiv 2008/56/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område.

¹⁷ Åtgärder för levande hav (skr. 2009/10:213).

Redovisade resultat för de sju delmålen

För delmål 1, Skyddsvärda marina miljöer

- *Budgetpropositionen 2010*: Sex nya reservat bildades under 2008, dock inget kulturresevat som omfattar kust. Totalt har drygt 6 % av territorialhavet och 3,5 % av den ekonomiska zonen ett marint områdesskydd. I sin analys skriver regeringen att skyddet av marina miljöer går framåt, och i september 2009 invigdes Kosterhavets nationalpark, Sveriges första nationalpark med marint fokus.
- *Budgetpropositionen 2011*: Arbetet med delmålet om skydd av marina miljöer går framåt. Sveriges första, marina nationalpark, Kosterhavets nationalpark invigdes i september 2009. Utöver dagens 20 marina naturreservat förväntas ytterligare ett antal marina naturreservat kunna inrättas under 2010 varför delmålet bedöms kunna nås i den delen. I slutet av 2009 och början av 2010 har Fiskeriverket beslutat att införa ytterligare tre fiskefria områden. Delmålet bedöms dock i sin helhet inte kunna nås inom tidsramen.

För delmål 2, Strategi för kulturarv och odlingslandskap

- *Budgetpropositionen 2010*: Ingen redovisning.
- *Budgetpropositionen 2011*: Ingen redovisning.

För delmål 3, Åtgärdsprogram för hotade marina arter

- *Budgetpropositionen 2010*: Ingen redovisning.
- *Budgetpropositionen 2011*: Delmålet har inte nåtts. Det fortsatta arbetet med åtgärdsprogrammen hanteras under miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv.

För delmål 4, Minskning av bifångster

- *Budgetpropositionen 2010*: Ingen redovisning.
- *Budgetpropositionen 2011*: Utvecklingen ser lovande ut gällande utveckling av fiskeredskap och övervakningsmetodik. Det är dock inte möjligt att nå delmålet under 2010. Delmålet är relevant även för miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag.

För delmål 5, Uttag – återväxt av fisk

- *Budgetpropositionen 2010*: Miljömålsrådet har konstaterat att delmålet inte uppnåddes mållåret 2008. Regeringen anger att det fortfarande råder ett allvarligt läge för flera kommersiellt nyttjade fiskarter, t.ex. ålen, även om vissa fiskbestånd, såsom torsken i Östersjön, visar tecken på viss återhämtning. I sin analys skriver regeringen att det är viktigt att fisket bedrivs på ett långsiktigt hållbart sätt och att den pågående översynen av EU:s gemensamma fiskeripolitik kan leda till nödvändiga förbättringar. Vidare anges att läget för Kattegattorsken är

fortsatt kritiskt och att det därför var viktigt att den svenska och danska regeringen kom överens om att inrätta ett totalt fiskeförbud i den zon som innehåller torskens viktigaste lekområde.

- *Budgetpropositionen 2011*: Delmålet om uttag och återväxt av fisk uppnåddes inte till mållåret 2008. Betydande åtgärder har dock vidtagits för att reducera såväl fiskeansträngning som fiskeflottans kapacitet. Torskbeståndet i östra Östersjön visar tecken på återhämtning bl.a. till följd av att krafttag har tagits mot det orapporterade fisket.

För delmål 6, Buller och andra störningar

- *Budgetpropositionen 2010*: Under 2008 inrättades s.k. hänsynsområden i skärgården, två i Stockholms län och två i Västra Götalands län.
- *Budgetpropositionen 2011*: Delmålet kommer att nås under 2010. Bland annat planeras under 2010 ytterligare fyra hänsynsområden i Östergötlands och Södermanlands län.

För delmål 7, Utsläpp av olja och kemikalier

- *Budgetpropositionen 2010*: Miljömålsrådets bedömning redovisades om att delmålet är möjligt att nå trots att sjötrafiken över Östersjön och Kattegatt hör till den mest intensiva i världen. De konstaterade utsläppen av olja och kemikalier i Östersjön, Öresund och Kattegatt är ungefär 300 per år. Regeringen bedömer att ökad lagföring som ger kännbara ekonomiska konsekvenser vid illegala utsläpp har bidragit till att antalet konstaterade utsläpp i territorialhavet minskar. Det över tiden relativt konstanta antalet oljeskadad fågel tyder dock, enligt regeringen, på ett mörkertal med många utsläpp som aldrig registreras.
- *Budgetpropositionen 2011*: Trenden för delmålet om minimerade utsläpp av olja och kemikalier bedöms som fortsatt god och delmålet bedöms nås inom tidsramen.

4.4 Miljökvalitetsmålet Ingen övergödning

Regeringens allmänna bedömning om resultatet

Budgetpropositionen 2010

Regeringen refererade Miljömålsrådets bedömning att miljökvalitetsmålet inte kommer att nås. Trots att utsläppen som bidrar till övergödning fortsätter att minska, förbättras inte tillståndet i miljön i motsvarande grad. Regeringen hänvisade till att den i havsmiljöpropositionen redovisar en rad åtgärder mot övergödning som kommer att öka möjligheten till att nå såväl delmålen som miljökvalitetsmålet. Regeringen bedömde i sin analys att det internationella samarbetet för att minska övergödningen även fortsatt var avgörande för att nå miljökvalitetsmålet. Regeringen bedömde vidare att det krävs riktade styrmedel för att klara de belastningsminskningar av fosfor- och kväveföreningar som kommer att krävas för att

uppnå miljö kvalitetsmålet. Ett exempel är de åtgärdsprogram som vattenmyndigheterna tar fram under 2009, vilka enligt regeringen bedöms ha stor betydelse för möjligheterna att nå delmålen för fosfor och kväve till vatten.

Budgetpropositionen 2011

Regeringen uppger att man bedömer att det är möjligt att skapa förutsättningar för att nå miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning inom en generation om ytterligare åtgärder vidtas. Utsläppen till både luft och vatten av gödande ämnen har fortsatt minska tydligt inom ramen för det löpande miljömålsarbetet. Därtill har ett stort antal nya åtgärder och styrmedel beslutats som ytterligare minskar utsläppen av kväve- och fosforföreningar genom regeringens särskilda satsning på havsmiljön. Regeringen har i propositionen En svensk sammanhållen havspolitik¹⁸ presenterat en rad viktiga insatser, bl.a. utvidgning av förbudet för fosfater i tvättmedel till att även omfatta maskindiskmedel och förstärkningar inom landsbygdsprogrammet 2007–2013. Modifieringar av ersättningarna till skyddszoner, fånggrödor, vårbearbetning, vall, våtmarker och ökade satsningar på kompetensutveckling är exempel på förstärkningar i landsbygdsprogrammet som gäller från 2010. Även nya åtgärder som att anlägga fosforreducerande dammar och reglerbar dränering ingår i landsbygdsprogrammet från 2010. Regeringen införde samtidigt bidraget om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). LOVA-satsningen om 100–120 miljoner kronor används på olika sätt för att förbättra havsmiljön och framför allt i syfte att minska övergödningen.

Redovisade resultat för de fyra delmålen

För delmål 1, Utsläpp av fosfor

- *Budgetpropositionen 2010:* Regeringen redovisade att utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till vatten har minskat med 11 % mellan 1995 och 2006 och minskningstrenden har avtagit under senare år.
- *Budgetpropositionen 2011:* Utsläppen av fosforföreningar bedöms 2010 ha minskat till ca 2 050 ton, vilket ska jämföras med delmålet om högst 1 880 ton. Delmålet är således inte möjligt att nå inom tidsramen för målåret 2010.

För delmål 2, Utsläpp av kväve

- *Budgetpropositionen 2010:* Regeringen redovisade att de vattenburna utsläppen av kväveföreningar till haven söder om Ålands hav har minskat med 22 % under perioden 1995–2006.

¹⁸ Prop. 2008/09:170, bet. 2008/09:MJU29, rskr. 2008/09:299.

- *Budgetpropositionen 2011*: För delmålet som avser vattenburna utsläpp av kväveföreningar bedöms att dessa har minskat till ca 42 100 ton för 2010, vilket ska jämföras med delmålet 40 100 ton. Delmålet är inte möjligt att nå i tid.

För delmål 3, Utsläpp av ammoniak

- *Budgetpropositionen 2010*: Regeringen redovisade att utsläppen har fortsatt att minska till ca 19 % från 1995 års nivå och att delmålet om 15 % minskning till 2010 nåddes redan 2005.
- *Budgetpropositionen 2011*: Trenden för utsläpp av ammoniak är fortsatt positiv. Delmålet nåddes redan 2005.

För delmål 4, Utsläpp av kväveoxider

- *Budgetpropositionen 2010*: Regeringen redovisade att utsläppen av kväveoxider 2007 uppgick till ca 165 000 ton jämfört med delmålet 148 000 ton.
- *Budgetpropositionen 2011*: Delmålet om kväveoxider kommer troligen att nås under målåret 2010 eller 2011, vilket är en mer positiv bedömning än tidigare.

5 Klimat

5.1 Mål för klimatområdet

Våren 2009 beslutade riksdagen om en sammanhållen klimat- och energipolitik. Riksdagen beslutade om mål för den svenska klimatpolitiken till 2020. Målet är att Sveriges utsläpp 2020 ska vara 40 % lägre än utsläppen 1990. Det innebär att utsläppen av växthusgaser 2020 ska vara ca 20 miljoner ton koldioxidkvivalenter lägre jämfört med 1990 års nivå. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, dvs. transporter, bostäder, avfallsanläggningar, jord- och skogsbruk och vattenbruk samt delar av industri med mera. Riksdagen har tidigare fastställt ett delmål för 2008–2012 som innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser under perioden ska vara minst 4 % lägre än utsläppen 1990. Den långsiktiga inriktningen på klimatpolitiken är att Sverige inte har några nettoutsläpp 2050.

Som framgått av avsnitt 2.1 beslutade riksdagen i juni 2010 om en ny målstruktur för miljömålsarbetet med ett utvecklat generationsmål.¹⁹ Riksdagen godkände regeringens förslag att etappmål bör ersätta de nuvarande delmålen i miljömålssystemet. I detta ingår att etappmålen i stor utsträckning ska vara målövergripande och inriktas på den samhällsomställning som behövs i ett generationsperspektiv samtidigt som mål inom EU eller genom internationella överenskommelser införlivas i miljömålssystemet.

¹⁹ Prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377.

Av propositionen framgick att regeringen skulle fastställa etappmålen men att etappmål av särskild vikt skulle beslutas av riksdagen. Riksdagen godkände regeringens förslag att det nuvarande delmålet till miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* ersätts av ett etappmål till 2020 med samma lydelse. Tidigare fastställda delmål bör, enligt regeringen, upphöra att gälla när nya etappmål beslutas. Regeringen ansåg att en parlamentarisk beredning skulle ta fram förslag till etappmål.

I samband med utskottets behandling av miljömålspropositionen hänvisade det till budgetbetänkandet för innevarande år för utgiftsområde 20.²⁰ När det gällde den förutsedda beredningen av etappmålen påpekades det att utskottet hade noterat att regeringen i budgetpropositionen för innevarande år hade framhållit att riksdagens utskott har en viktig roll att spela när det gäller att precisera sina behov av resultatinformation och att föra en aktiv resultatdialog med regeringen. Utskottet ansåg att det är önskvärt att såväl riksdagens som regeringens och förvaltningens behov av resultatinformation beaktas i den fortsatta utvecklingen av miljömålssystemet. Av dessa skäl är det också väsentligt med en fortsatt god dialog mellan riksdagen och regeringen. Enligt utskottets mening gäller detta även de etappmål som ska tas fram med stöd av den parlamentariska beredningen.

I budgetpropositionen för 2011 uppger regeringen att visionen är att Sverige 2050 inte har några nettoutsläpp av växthusgaser i atmosfären. Utsläppen för Sverige ska minskas med 40 % till 2020 jämfört med 1990. Målet avser verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter och innebär att utsläppen av växthusgaser ska vara ca 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre 2020 i förhållande till 1990 års nivå. Minskningen ska ske genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som Clean Development Mechanism (CDM).

5.2 Anslag inom klimatområdet

Av de 17 anslag som ingår i området Miljöpolitik i statsbudgeten är dels anslag 1:10 Klimatanpassning, dels anslag 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar särskilt inriktade mot klimatområdet.

Anslagen omfattning redovisas i tabellen nedan.

²⁰ Bet. 2009/10:MJU1.

Tabell 2 Utgiftsutvecklingen för anslag under utgiftsområde 20 (miljoner kronor)

Anslag	Utfall 2009	Budget 2010	Prognos 2010	Förslag 2011	Beräknat 2012	Beräknat 2013
1:10 Klimatanpassning	74	117	140	117	92	0
1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar	276	280	274	228	218	118

Källa: Prop. 2010/11:1 utg.omr. 20.

Anslaget för klimatanpassning används för vissa förebyggande och kunskapshöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa kostnader som följer med insatserna.

När det gäller anslaget för internationella klimatinvesteringar, används detta till insatser som syftar till att uppfylla det svenska åtagandet till 2020 och framtida internationella klimatåtaganden genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för s.k. gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling samt för att utveckla liknande mekanismer som upprättas inom ramen för FN:s klimatkonvention. I samma syfte får anslaget användas för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget används också för att utveckla systemet för handel med utsläppsrätter och för att finansiera övervakning i anknäpning till internationell utsläppshandel. Anslaget får även användas till att bidra till finansieringen av den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter.

Regeringen uppger att beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar beräknade anslagsramar för 2011–2014 för bl.a. anslag 1:10 Klimatanpassning. Det viktiga klimatanpassningsarbetet som inleddes 2009 behöver fortsätta och utvecklas. Regeringen avser därför att återkomma med besked om fortsatt finansiering efter 2012, vilket också gäller för anslag 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar.

5.3 Regeringens resultatredovisning

Budgetproposition 2010

Enligt regeringens resultatredovisning under utgiftsområde 20 för klimatområdet har följande uppnåtts:

- Trenden sedan 1990 är att utsläppen av växthusgaser i Sverige minskar. Under perioden 1990 till 2007 har de årliga utsläppen varierat mellan som högst 77 miljoner ton 1996 och som lägst 65 miljoner ton 2007. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år legat under 1990 års nivå. Utsläppen 2007 var 9 % lägre än 1990.

- Det är främst utsläppen från bostäder och lokaler som minskat, medan utsläppen från transporter, arbetsmaskiner samt av fluorerade växthusgaser har ökat.
- Personbilarnas utsläpp av koldioxid har minskat från ca 181 gram/km till 174 gram/km. Den ökande andelen miljöbilar i nybilsförsäljningen uppges vara en bidragande orsak till minskningen.
- Riksdagen har fastställt ett nytt klimatpolitiskt mål.

I sin analys drar regeringen slutsatsen att det nationella delmålet för perioden 2008–2012 bör kunna nås och att Sverige, med det nya klimatpolitiska mål som riksdagen beslutat, på ett ambitiöst sätt bidrar till de globala utsläppsreduktioner som behövs på lång sikt. Vidare redovisas att det långsiktiga målet om halten av växthusgaser i atmosfären, enligt Miljömålsrådet, är mycket svårt att nå. Regeringen anger att koldioxidskatt och energiskatt är kraftfulla och samhällsekonomiskt effektiva styrmedel som även i fortsättningen bör vara centrala delar av den svenska klimatpolitiken. För att fortsatt stimulera till inköp av miljöbilar även efter att miljöbilspremien har upphört anser regeringen att miljöbilar bör skattebefrias i fem år. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan. Kyotoprotokollets första åtagandeperiod går ut 2012. Ett mandat för förhandlingar om utsläppsbegränsningar efter 2012 antogs i Bali 2007 (Bali Action Plan, BAP). Som ordförande i EU ledde Sverige unionen i förhandlingarna. Att nå en överenskommelse i Köpenhamn var en övergripande prioritering för det svenska ordförandeskapet.

Budgetproposition 2011

- Trenden sedan 1990 är att utsläppen av växthusgaser i Sverige minskar. Under perioden 1990 till 2008 har de årliga utsläppen varierat mellan som högst 78 miljoner ton koldioxidekvivalenter 1996 och som lägst 64 miljoner ton 2008. Sedan 1999 har utsläppen samtliga år legat under 1990 års nivå. Utsläppen 2008 var 11,7 % lägre än 1990.
- Utsläppen av växthusgaser i Sverige 2008 uppgick till 64 miljoner ton. Jämfört med 2007 var minskningen drygt 2 miljoner ton, främst tack vare lägre utsläpp från industrin, från uppvärmning av bostäder och lokaler samt från transporter.
- Riksdagen har beslutat om delmål för utsläpp av växthusgaser för perioden 2008–2012 samt för 2020. Delmålet för perioden 2008–2012 innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser ska vara minst 4 % lägre som ett medelvärde för perioden 2008–2012 än utsläppen 1990. Målet ska uppnås utan beaktande av upptag i kolsänkor eller användning av flexibla mekanismer.
- Det klimatpolitiska målet för 2020 innebär att utsläppen för Sverige 2020 bör vara 40 % lägre än utsläppen 1990²¹. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläpps-

²¹ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300.

rätter. Detta innebär att utsläppen av växthusgaser 2020 ska vara ca 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre för den icke handlande sektorn i förhållande till 1990 års nivå. Minskningen ska ske genom utsläppsreduktioner i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som Clean Development Mechanism (CDM).

- Samtliga länsstyrelser har sedan 2008 i uppgift att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga den statliga politiken för minskad klimatpåverkan och energiomställning. I uppgiften ingår att stödja såväl kommunernas som näringslivets klimat- och energiarbete.
- Den långsiktiga visionen för klimatpolitiken är att Sverige inte har några nettoutsläpp 2050.

Regeringen bedömer att det nationella klimatmål som antagits av riksdagen för perioden 2008–2012 bör kunna nås. Regeringen bedömer att målet för 2020 kommer att kunna nås med de åtgärder som redovisas i regeringens proposition En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat²². Med det klimatpolitiska målet för 2020 som riksdagen beslutat om bidrar Sverige på ett ambitiöst sätt till de globala utsläppsreduktioner som behövs på lång sikt. Regeringen refererar Miljömålsrådets bedömning som innebär att miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan är mycket svårt att nå eftersom de globala utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka.

Koldioxidskatten syftar till att uppnå klimatmål på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt och bör även i fortsättningen vara en central del av den svenska klimatpolitiken. Vissa strukturella förändringar har beslutats i skattesystemet på klimat- och energiområdet i syfte att öka träffsäkerheten och effektiviteten (prop. 2009/10:41). Regeringen redovisade de allmänna riktlinjerna för skattesystemet i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1) och i klimatpropositionen (prop. 2008/09:162).

Genom åtgärder inom ramen för Kyotoprotokollets flexibla mekanismer och liknande styrmedel kan utsläppsminskningar åstadkommas genom kostnadseffektiva åtgärder även utanför Sveriges och EU:s gränser. Härigenom kan industriländerna ta ansvar för och finansiera nödvändiga åtgärder även i utvecklingsländerna som står för en växande andel av de globala utsläppen.

Formerna för dessa åtgärder utvecklas löpande, och Sverige bidrar till att förenkla och förbättra regelverket i syfte att säkerställa trovärdighet och effektivitet.

EU:s system för utsläppshandel är centralt för att uppfylla EU:s klimatpolitiska mål. Systemet omfattar närmare hälften av unionens utsläpp och omkring en tredjedel av svenska utsläpp. De förändringar av systemet som beslutats och nu genomförs innebär att det blir mer kraftfullt och effektivt.

Arbetet med de regionala klimat- och energistrategierna har hittills varit av varierande omfattning och kvalitet i länen. Om de klimat- och energipolitiska målen ska nås är det viktigt att de omsätts i konkreta åtgärder. I

²² Prop. 2008/09:162.

syfte att höja kvaliteten i det energi- och klimatarbete som bedrivs på regional och lokal nivå bedömer regeringen att erfarenheter kring framgångsrika arbetssätt bör spridas mellan länen. Därför har regeringen bl.a. utsett tre pilotlän för grön omställning. Genom att utveckla arbetsmetoder och verktyg samt dela med sig av sina erfarenheter kan de län som kommit längst i sitt arbete ge vägledning till andra län.

Regeringen uppger att riksdagen har, med anledning av Riksrevisionens rapport, givit regeringen till känna att frågan om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras bör underställas riksdagen för beslut²³. Det faktiska överskottet kan fastställas sedan avräkning skett 2014, regeringen avser att återkomma till riksdagen i frågan. Beträffande utsläppskrediter som härrör från projektbaserade flexibla mekanismer innebär riksdagens beslut att det svenska klimatmålet för 2020 delvis uppnås genom flexibla mekanismer som CDM.

6 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har förståelse för de svårigheter som finns med att göra en rättvisande resultatredovisning i årets budgetproposition eftersom miljömålssystemet är under förändring. Riksdagen beslutade i juni 2010, efter förslag från regeringen, om en ny målstruktur för miljömålsarbetet. Det är delvis svårt att avgöra i vilken utsträckning den nya strukturen har påverkat regeringens redovisning av resultaten i budgetpropositionen för 2011. Gruppen vill därför framhålla betydelsen av att riksdagen ska kunna följa och analysera den långsiktiga utvecklingen av resultaten även när strukturer ändras. Riksdagens arbete med att analysera resultatredovisningen hade sannolikt underlättats av en ökad tydlighet när det gäller klargöranden om vilken bedömningsgrund som har använts. Gruppen vill i sammanhanget även peka på vikten av uppföljningar som underlag för politiska beslut. Inom miljöområdet är det viktigt att tydligt kunna följa miljötrenderna och för det behövs grunddata.

Gruppen har även i år inriktat sin uppföljning på att analysera vissa frågor som rör klimatet och havsmiljön, på grundval av utskottets tidigare insatser och beslut.

Klimat

Riksdagen har till miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* fastställt sammanlagt två delmål om utsläpp av växthusgaser för perioden 2008–2012²⁴ och till 2020²⁵. Ett delmål avser de svenska utsläppen för 2008–

²³ Bet. 2009/10:MJU21, rskr. 2009/10:223.

²⁴ Prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163.

²⁵ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28, rskr. 2008/09:300.

2012. Delmålet innebär att de svenska utsläppen av växthusgaser under perioden ska vara minst 4 % lägre än utsläppen 1990. I juni 2010 godkände riksdagen regeringens förslag att etappmål bör ersätta de nuvarande delmålen i miljömålssystemet. För miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* ersattes delmålet med etappmål med samma lydelse.

Målet för den svenska klimatpolitiken till 2020 är att Sveriges utsläpp 2020 ska vara 40 % lägre än utsläppen 1990. Det innebär att utsläppen av växthusgaser 2020 ska vara ca 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre jämfört med 1990 års nivå. Målet gäller för de verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, dvs. transporter, bostäder, avfallsanläggningar, jord- och skogsbruk och vattenbruk samt delar av industri m.m. Våren 2009 beslutade riksdagen om en sammanhållen klimat- och energipolitik.

Den långsiktiga inriktningen på klimatpolitiken är att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp 2050. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen anser att det skulle vara en fördel om regeringens redovisning också innehåller den trend som kan iaktas fram till 2050 – dvs. om utsläppen bedöms minska i önskad omfattning.

Utskottet har i olika sammanhang uttryckt sin oro över att de globala utsläppen av växthusgaser ökar. Samtidigt har utskottet lyft fram att det är glädjande att de svenska utsläppen minskar. Regeringen uppger i resultatredovisningen att utsläppen 2008 var nästan 12 % lägre än 1990. År 2007 låg de svenska utsläppen 9 % under 1990 års utsläpp. Gruppen anser att detta bekräftar att de styrmedel som används för att minska utsläppen av växthusgaser ger avsedd effekt.

Regeringen redovisar i såväl årets som förra årets resultatredovisning att man bedömer dels att det nationella klimatmål som antagits av riksdagen för perioden 2008–2012 bör kunna nås, dels att målet för 2020 kommer att kunna nås med de åtgärder som redovisas i regeringens proposition En sammanhållen klimat- och energipolitik – Klimat.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen noterar att regeringen inte har relaterat frågan om måluppfyllelse till hanteringen av det svenska överskottet av utsläppsrätter. Som tidigare framgått har riksdagen beslutat om ett tillkännagivande om hanteringen av utsläppsrätter på grundval av en redogörelse av Riksrevisionen. Av underlaget framgår att Sverige kommer att få ett överskott av utsläppsrätter som kan säljas, annulleras eller sparas. Om utsläppsrätterna säljs eller sparas för att sedan användas, kommer riksdagens beslutade delmål inom ramen för miljökvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan* inte att nås enligt Riksrevisionens redogörelse. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen noterar att regeringen nämner riksdagens tillkännagivande i anslutning till Riksrevisionens iakttagelser. Regeringen uppger att man avser att återkomma till riksdagen i samband med att en slutlig avräkning av utsläppsrätterna genomförs 2014.

Utskottet förutsatte i sitt betänkande om Sveriges hantering av utsläppsrätter att regeringen skulle återkomma till riksdagen med uppgifter om det svenska överskottet av utsläppsrätter inklusive uppskattat värde för dessa (bet. 2009/10:MJU21). Regeringen har också återkommit till riksdagen med vissa uppgifter om överskottet i skrivelse 2009/10:101 Årsredovisning för staten 2009. I skrivelsen kommenteras det förväntade överskottet av utsläppsrätter. Enlig regeringen tyder de senaste prognoserna på att Sverige kommer att få ett överskott av utsläppsrätter, dvs. att utsläppen av växthusgaser kommer att vara lägre än det förutsedda innehavet av utsläppsrätter för perioden 2008–2012. Överskottet uppskattas till ca 70 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Under 2008 och 2009 har det skett en viss handel med utsläppsrätter. Handeln har dock varit begränsad, och transaktionerna är inte offentliga. Marknaden kan därmed, enligt skrivelsen, inte anses vara likvid, vilket innebär att en värdering av ett förväntat överskott är högst osäker. Någon värdering av överskottet har därmed inte kunnat göras, och därmed har inte någon tillgång redovisats i balansräkningen.

Finansutskottet välkomnade, i sin behandling av skrivelsen, att regeringen i årsredovisningen kommenterade Sveriges förväntade överskott av utsläppsrätter. Utskottet noterade dock att redovisningen avser överskottet i relation endast till åtagandet i förhållande till Kyotoprotokollet och inte i relation till Sveriges nationella mål. I det yttrande som utskottet lämnade till miljö- och jordbruksutskottet i frågan (yttr. 2009/10:FiU7y) gjorde utskottet en skillnad mellan överskottet i förhållande till Kyotoprotokollet respektive till Sveriges nationella mål. Utskottet ansåg fortfarande att detta är giltigt och bör framgå i regeringens fortsatta redovisning av frågan.

Gruppen har vidare erfarit att det pågår en process på den internationella nivån, inom bl.a. EU, när det gäller hanteringen av överskottet av utsläppsrätter. Enligt gruppens mening är det angeläget att Sverige är pådrivande i internationella sammanhang för att minska utsläppen av växthusgaser. Gruppen anser att det är väsentligt att frågan om hanteringen av överskottet av utsläppsrätter ingår som en del i Sveriges internationella klimatarbete.

När det gäller det svenska överskottet av utsläppsrätter har gruppen förståelse för att det är svårt att fastställa hur stort det svenska överskottet blir eftersom åtagandeperioden ännu inte är slut. Gruppen utgår från att frågan om hur ett eventuellt kommande överskott ska hanteras kommer att underställas riksdagen i enlighet med riksdagens tillkännagivande till regeringen. Likaså utgår gruppen från att regeringen i såväl årets resultatredovisning som kommande redovisningar väger in alla aspekter som har betydelse för bedömningar om måluppfyllelse av de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen inklusive de etappmål eller delmål som är kopplade till respektive mål.

Havsmiljöfrågor

Utskottet har under en rad år uppmärksammat att tillståndet i våra hav är oroande. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen anser att denna uppfattning kvarstår.

Utskottet genomförde 2008 en fördjupad uppföljning om havsmiljön. Läget var redan då allvarligt, t.ex. när det gällde övergödning. Utskottet underströk i sitt uttalande från våren 2009, som gjordes i samband med behandlingen av havsmiljöpropositionen, att havsmiljöarbetet måste intensifieras och att ambitionerna i arbetet måste höjas. Uppföljnings- och utvärderingsgruppen anser därför att det är positivt att det i budgetpropositionen för 2010 såväl som 2011 redovisades exempel på insatser för att förbättra havsmiljön. Arbetet med att bilda marina skyddsområden har gått framåt. Exempelvis invigdes Sveriges första marina nationalpark, Kosterhavets nationalpark, i september 2009.

Det är också positivt att Östersjöns östra torskbestånd visar tecken på återhämtning, vilket utskottet framförde i förra årets granskning av regeringens resultatredovisning. Det förefaller som om den positiva utvecklingen håller i sig, vilket gruppen anser är glädjande. Gruppen anser dock, i likhet med förra årets redovisning, att det finns ett fortsatt behov av att insatser mot utkast av fisk vidtas. Utkast av fisk är ett utbrett problem och ett resursslöseri samt omöjliggör en korrekt beräkning av fiskeridödligheten.

Gruppen konstaterar att det sker ett förändringsarbete som rör havsmiljöfrågorna. Därtill kommer de förändringar som gäller för alla miljömål. Gruppen anser att det är positivt att regeringen aviserar fortsatta åtgärder för att förbättra, bevara och skydda havsmiljön i Östersjön och Västerhavet i kombination med förslag om betydande anslagsförstärkningar. Samtidigt vill gruppen understryka att regeringens redovisning av resultat av insatserna behöver förbättras. Det är, enligt gruppens mening, särskilt angeläget när det sker en betydande resursförstärkning för att kunna göra bedömningar om åtgärdernas effektivitet och bidrag till målpuppfyllelse. Detta gäller även för förändringsarbetet i övrigt. Det är viktigt att utskottet i sin fortsatta uppföljningsverksamhet kan följa och analysera regeringens redovisning av vilka resultat som uppnås med statliga satsningar och bedöma de uppnådda resultaten.

Resultatredovisningens utformning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen konstaterar att resultatinformationen i budgetpropositionen för utgiftsområde 20 behöver utvecklas. Gruppen anser att det är en fördel att frågor om hur mål ska följas upp behandlas i samband med att nya etappmål tas fram och beslutas. De synpunkter som utskottet tidigare har framfört äger, enligt gruppen, fortfarande giltighet.

Utskottet har tidigare kommenterat resultatredovisningen när det gäller bl.a. behovet av att resultatredovisningen tydligare inriktas på att redovisa och analysera resultat i stället för att redovisa nya insatser. Utskottet har framhållit att det är väsentligt att de synpunkter som utskottet framför uppmärksammas i regeringens utvecklingsarbete. Utskottet har hänvisat till de riktlinjer som beslutats av riksdagen där det framgår att regeringen på ett bättre sätt måste leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning.

Utskottet har betonat att en viktig utgångspunkt för det fortsatta utvecklingsarbetet bör vara att underlätta riksdagens och utskottens arbete med uppföljning och utvärdering. Det är önskvärt att detta beaktas i den fortsatta utvecklingen av miljömålssystemet. Tydliga mål och indikatorer behövs. Gruppen menar att denna bedömning kvarstår. Det finns, enligt gruppens mening, behov av ökad långsiktighet i valet av vilka indikatorer som redovisas samt redovisning av jämförbara tidsserier så att riksdagen kan följa utvecklingen. När miljömålssystemet förändras är detta en viktig fråga att beakta så att behovet av kontinuitet kan tillgodoses.

Insatser som staten vidtar för att nå målen inom klimatområdet respektive havsmiljöområdet sker ofta inom ramen för andra utgiftsområden. Utskottet har efterfrågat en sammanhållen redovisning av vilka de viktigaste statliga insatserna är för respektive område och en redogörelse för resultatet av insatserna i budgetpropositionen. En naturlig utgångspunkt för en sådan redovisning är riksdagens beslut våren 2009 med anledning av klimatpropositionen och havsmiljöpropositionen. I och med att en sådan redovisning inkluderar många olika samhällssektorer bedömde utskottet förra året att det kan vara lämpligt att med jämna mellanrum inför utskottets budgetberedning redovisa resultat även i form av en särskild resultat-skrivelse. Gruppen vill även i årets uppföljning framföra denna bedömning.

BILAGA 5

Uppföljning av statens satsning på hållbara städer

Förord

Riksdagen har i olika sammanhang behandlat frågor som rör utvecklingen i våra städer. Riksdagen har bl.a. anslagit medel till ett ekonomiskt stöd till hållbara städer om totalt 340 miljoner kronor under perioden 2009–2010. Vidare har regeringen tillsatt en delegation med uppgiften att verka för en hållbar utveckling av städer, tätorter och bostadsområden.

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade vid sitt sammanträde den 21 januari 2010 att följa upp statens satsning på hållbara städer. Den 14 oktober 2010 bekräftade utskottet beslutet att genomföra uppföljningen. Inom riksdagen har flera utskott ansvar för olika frågor som rör utvecklingen av hållbara städer. Exempelvis finns anslaget för Delegationen för hållbara städer under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och omfattar därmed miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde, medan däremot plan- och bygglagen ingår i civilutskottets beredningsområde. Mot den bakgrunden har civilutskottet inbjudits att delta i uppföljningen.

Uppföljningen har i första hand inriktats på att studera hur satsningen på hållbara städer har organiserats och lagts upp, vilka insatser som görs av delegationen samt vilka andra insatser som görs för hållbar stadsutveckling.

Uppföljningen har genomförts av miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Under våren 2010 deltog även ledamöter från civilutskottet i gruppens arbete. Underlagen till uppföljningen har tagits fram av utvärderaren Christer Åström vid utvärderings- och forskningsfunktionen vid riksdagens utredningstjänst i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Lena Sandström vid miljö- och jordbruksutskottets kansli. I arbetet har även deltagit föredraganden Anna-Lena Kileus, utredaren Thomas Allvin, utvärderaren Gün Sahin, praktikanten Josefin Edström och sakkunnige Nils Göransson.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin rapport där resultaten av uppföljningen redovisas.

Stockholm i november 2010

Irene Oskarsson (KD)

Christine Jönsson (M)

Nina Lundström (FP)

Åsa Romson (MP)

Josef Fransson (SD)

Per Åsling (C)

Jan-Olof Larsson (S)

Jens Holm (V)

Sammanfattning

Bakgrund och utgångspunkter

Bakgrund

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade i januari 2010 att genomföra en uppföljning av statens satsning på hållbara städer. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp och i första hand inriktats på att belysa hur arbetet med hållbara städer har organiserats och lagts upp, vilka insatser som görs av Delegationen för hållbara städer samt vilka andra statliga insatser som genomförs för hållbar stadsutveckling. Syftet har varit att ta fram ett fördjupat kunskapsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2011 och beredningen av eventuella motioner i ämnet.

Hållbarhet, hållbar utveckling och hållbara städer

Begreppet hållbar utveckling användes av FN:s världskommission för miljö och utveckling i den s.k. Brundtlandrapporten 1987 och har därefter kommit att få stor betydelse. Kommissionen betonade vikten av att hållbar utveckling ska förstås utifrån ett helhetsperspektiv där de ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionerna beaktas.

I denna uppföljning konstateras att hållbar utveckling, hållbar stadsutveckling och hållbara städer är breda begrepp där många aspekter kan ingå, vilket är både en svaghet och en styrka. Det finns inte någon tydlig definition av hållbara städer. En alltför tydlig och ensidig definition hade å ena sidan kunnat bli låsande för arbetet, men å andra sidan kan det uppstå problem om olika aktörer tolkar begreppet på olika sätt. Det finns en samsyn bland de myndigheter, projektgrupper och organisationer som har tillfrågats i denna uppföljning om vikten av att ha en helhetssyn på hållbar stadsutveckling där alla tre dimensioner – ekonomisk, social och miljömässig utveckling – ingår. Det finns dessutom synergieffekter mellan dessa tre dimensioner.

Utvecklingen av städerna

Sedan 2008 bor över hälften av jordens befolkning i städer; samtidigt växer fattigdomen snabbare i städerna än på landsbygden. Städerna är ett problem från både ekonomiska, sociala och miljömässiga utgångspunkter men de innebär också en möjlighet. Frågan om hållbar stadsutveckling har därför varit ett centralt tema i det internationella samarbetet och i den nationella politiken i flera länder under flera år.

I Sverige bor över 80 % av befolkningen i tätorter. Befolkningen fortsätter att öka i tätorterna, medan det pågår en avfolkning av glesbygden. Befolkningsutvecklingen i den tätortsnära landsbygden är stabil. I de svenska städerna sker en utveckling mot mer förtätning och blandning av olika funktioner. Det faktum att en allt större andel av Sveriges befolkning bor i städer har lett till att städerna har kommit att bli allt viktigare för möjligheten att uppnå nationella mål kring en hållbar utveckling.

Ansvarsförhållanden

Städernas utveckling är i första hand ett kommunalt ansvar som utövas enligt riksdagens beslut i lagstiftningen om kommunalt självbestämmande och planmonopol. Därutöver har ett flertal statliga beslut och åtgärder i olika frågor stor betydelse för städernas utveckling.

Frågor med anknytning till hållbar stadsutveckling handläggs inom olika riksdagsutskott, departement samt statliga och kommunala myndigheter. Många aktörer arbetar med hållbar stadsutveckling. Detta är i sig en styrka för stadsutvecklingsarbetet. Samtidigt är det också en svaghet eftersom mångfalden av aktörer också leder till otydligheter i ansvarsfördelningen mellan myndigheterna. En orsak till otydligheten i de olika myndigheternas roller i arbetet med hållbar stadsutveckling är att deras uppdrag är vagt formulerade. Även om Boverket har en central roll i arbetet med hållbar stadsutveckling är det otydligt vilken myndighet som har det övergripande ansvaret. Under senare år har samarbetet mellan myndigheterna utökats. Flera av de intervjuade aktörerna betonar samtidigt att samarbete måste bygga på tydlighet och jämbördiga myndigheter och att det är viktigt med god samordning inom Regeringskansliet. I det sammanhanget konstateras bl.a. att Boverket är en redan hårt belastad myndighet. Det finns exempel på samarbete på regional nivå kring hållbar stadsutveckling i bl.a. Skåne. Två statliga insatser med anknytning till hållbar stadsutveckling, Stadsmiljørådet och Bygga-bo-dialogen, har upphört. Särskilt Bygga-bo-dialogen uppges ha varit en positiv satsning med goda effekter.

Det finns målkonflikter och exempel på hinder i regelverket för att utveckla en blandad stad. Från olika aktörer har bl.a. framförts att det bör göras en genomgång av de regler som i viss mån kan sägas motarbeta varandra. Exempelvis upplevs upphandlingsreglerna både som hinder och möjlighet för att t.ex. prova ny miljöteknik i stadsutvecklingsssammanhang. Flera menar även att frågor kring hållbar stadsutveckling bör ingå i miljö-målsarbetet.

Statens satsning på hållbara städer

Stödet och inrättandet av en delegation för hållbara städer

Riksdagen har anslagit medel till ett ekonomiskt stöd till hållbara städer om totalt 340 miljoner kronor under perioden 2009–2010. Enligt den förordning som styr bidragsgivningen får statligt stöd ges till åtgärder som främjar hållbar stadsutveckling i syfte att väsentligen minska utsläppen av växthusgaser. Vidare har regeringen tillsatt en delegation med uppgiften att verka för en hållbar utveckling av städer, tätorter och bostadsområden. Delegationen för hållbara städer har två uppgifter: dels att vara en nationella arena för utveckling av hållbara städer, dels att hantera det ekonomiska stödet till utveckling av hållbara städer. Det ekonomiska stödet delas ut under två år. År 2009 gav delegationen bidrag till tre investeringsprojekt och 14 planeringsprojekt. Beslut om 2010 års bidrag fattas i november/december 2010. Åtgärderna ska vara avslutade senast den 31 december 2014.

Satsningens inriktning och upplägg

Frågan om hållbar stadsutveckling är inte ny. Flertalet aktörer framför att det är positivt att staten satsar på hållbar stadsutveckling och därmed försöker ta ett mer samlat grepp kring olika åtgärder. Satsningen har lyft fram hållbar stadsutveckling både i samhällsdebatten och i kommunala och statliga myndigheters arbete. Samtidigt kan det konstateras att satsningen har haft ett mer begränsat inflytande på flera statliga myndigheters arbete.

Det finns viss otydlighet kring satsningens syfte och inriktning. Syftet med satsningen och det ekonomiska stödet har beskrivits på olika sätt i skilda sammanhang och även uppfattats på olika sätt av skilda aktörer. En orsak till detta är att delegationens mer allmänna uppdrag är mycket brett, medan det statliga bidragets huvudinriktning är något smalare. Den miljömässiga dimensionen har betonats i flertalet projekt som har ansökt om bidrag, liksom att den miljömässiga dimensionen inte bara handlar om klimat. Den sociala dimensionen upplevs vara svår att definiera, men bör enligt aktörerna lyftas fram ytterligare. Den ekonomiska dimensionen har fått minst uppmärksamhet. Flera betonar att kulturen är en del av hållbar stadsutveckling.

Satsningen uppfattas inte som långsiktig och flera betonar att kortsiktiga satsningar på hållbarhetsprojekt har mindre effekt än långsiktiga. En del har pekat på att projektarbetsformen kan innebära risk för bristande kontinuitet i stadsutvecklingsarbetet och att det är minst lika viktigt att stimulera det successiva och långsiktiga utvecklingsarbetet. Flera aktörer betonar att satsningens effekter kan ses först efter flera år. Från de projekt som har ingått i uppföljningen har en majoritet framfört att projekten skulle ha genomförts även utan statligt bidrag, men de flesta uppger att projekten då skulle ha fått en delvis annan utformning. För projekten inne-

bär bidraget att ambitionsnivån har kunnat höjas. Delegationen menar att stödet har bidragit till att projektens mål med avseende på hållbarhet har stärkts.

Delegationen för hållbara städer

Organisationsformen delegation har både för- och nackdelar. Delegationen har blivit en neutral arena utanför den ordinarie myndighetsstrukturen där nya arbetssätt kan prövas. Arbetet har fått en tydlig start och ett tydligt slut. Samtidigt innebär satsningen att arbetet är begränsat till en kort tidsperiod. Att arbetet läggs på en tillfällig delegation utanför en befintlig myndighet innebär också att det blir svårare att bygga vidare på tidigare erfarenheter men även att föra vidare kunskap och resultaten av satsningen. Det kan också bli svårare att förankra arbetet i ordinarie förvaltningsstrukturer. Ett alternativ till att inrätta en delegation hade varit att placera satsningen på en befintlig myndighet, t.ex. Boverket. Det finns en övervägande positiv syn på delegationens arbete hittills. Aktörerna är positiva till samarbetet med delegationen, men på regional och lokal nivå finns olika erfarenheter. Bland annat har ett antal länsstyrelser konstaterat att de inte har någon roll i satsningen.

Flera aktörer har betonat vikten av att det arbete som har inletts i och med satsningen får fortsätta och att någon aktör tar över arbetet när delegationen avvecklas. I budgetpropositionen för 2011 föreslår regeringen att satsningen på hållbara städer fortsätter under två år, främst för att säkerställa kunskapspridning, uppföljning av projekten och att erfarenheterna ska kunna tas till vara och utvecklas inom forskning och miljöteknikutveckling. Regeringens förslag innebär att anslag 1:15 Hållbara städer tillförs 30 miljoner kronor per år 2011–2012 för att fasa ut verksamheten.

Bidraget för hållbara städer

Bidragsgivning är ett sätt att styra som kan leda till att positiva initiativ inom hållbar stadsutveckling initieras. Bidrag sätter hållbar stadsutveckling i fokus och höjer projektens status, samtidigt som de även kan få en del negativa konsekvenser. Det kan t.ex. finnas en risk för att stöd ges till etablerad teknik och att bidragen därmed endast blir en subvention utan att ge något mervärde. Det uppmärksammas att det är viktigt att stöd ges till projekt som är relaterade till de senaste forskningsresultaten. Regeringen har bedömt att stödet för hållbara städer är förenligt med den gemensamma marknaden enligt ett gruppundantag som regleras i EG-rätten.

Bidragen har gått till ett begränsat antal bidragsmottagare, huvudsakligen offentliga aktörer. Två av tre investeringsprojekt som fick stöd 2009 är i första hand inriktade på ombyggnad. Trots detta har flertalet aktörer framfört att mycket av det som görs kring hållbara städer är inriktat mot nybyggnadsprojekt och att ombyggnad inte har lika hög status. De flesta är ense om att den stora utmaningen är att förvalta och förbättra befintliga stadsdelar, inte minst städernas miljonprogramsområden. Sambandet mel-

lan stad och land har inte fått någon större uppmärksamhet i satsningen. Flera aktörer pekar dock på att städerna är beroende av sitt omland. Det konstateras vidare att förtätning och blandning av verksamheter är en trend inom dagens stadsutveckling. Att göra städerna tätare och mer kompakta leder till ökad resurseffektivitet, samtidigt som olika aktörer varnar för att förtätning också kan innebära att gröna kvaliteter byggs bort och kulturmiljöer förändras.

Flera aktörer upplever att stadsbegreppet är oklart. Flera betonar också att Sverige är ett glesbefolkat land och en del aktörer har uppfattat att satsningen främst riktar sig mot tillväxtområden och större städer. En del aktörer har framfört att stöd även bör gå till kommuner i stagnation. Trafik och handel är viktiga delar i hållbar stadsutveckling, liksom samverkan mellan näringsliv och kommun samt medborgarnas deltagande och inflytande. För att uppnå en hållbar stadsutveckling krävs att människor ändrar beteende. När utvecklingsinsatser har genomförts är det de boende som ska kunna hantera nya system och ändra sina beteenden.

Bidrag har ofta gått till större städer, delvis på grund av bidragets konstruktion. År 2009 gick samtliga investeringsbidrag till kommuner med över 100 000 invånare (Malmö, Stockholm och Umeå), medan planeringsbidragen var mer spridda mellan små och stora kommuner. Bidragsansökningar har kommit från redan aktiva kommuner och många projektidéer fanns redan sedan tidigare. Det är en avvägning mellan att ge bidrag till aktörer med erfarenhet av stadsutveckling och att satsa på dem som är nya inom området. Eftersom bidraget bara finns under två år och syftet bl.a. är att lyfta fram flaggskepp är utrymmet för misslyckanden litet.

Uppdelningen på investerings- och planeringsstöd upplevs vara ändamålsenlig, även om några aktörer menar att staten tidsmässigt först borde ha gett stöd till planering och sedan till investering. Det framkommer att bidragets totala ekonomiska omfattning är begränsad i jämförelse med tidigare satsningar och att aktörerna upplever att bidragsandelen är förhållandevis låg. Samtidigt har dock bidraget medverkat till att olika aktiviteter har satts i gång. Delegationen har inte gett bidrag till hela projekt, vilket i vissa fall har lett till att projektens helhetstanke har fallit.

I uppföljningen uppmärksammas att det kan vara svårt att fastställa stödberättigad kostnad i ett projekt. Bidragets konkurrensaspekter har inte diskuterats och projektens genomförandetid är relativt begränsad. Det kan bli en utmaning för investeringsprojekten att bli klara inom angiven tidsram.

Det är svårt att uppskatta kostnadseffektiviteten i bidragsansökningarna. Redovisningen i bidragsansökningarna har varit olika och de sökandes beräkningar vilar på ett flertal osäkerheter. Konjunkturinstitutet (KI) menar i en utvärdering att stödet inte är ett kostnadseffektivt styrmedel för klimatpolitiken. Åtgärdernas kostnadseffektivitet med avseende på t.ex. social hållbarhet är enligt KI inte möjlig att utvärdera.

Det finns inte några tydliga exempel på innovativ miljöteknik i 2009 års ansökningar eller något projekt som kan leda till svensk miljöteknikexport. Det har varit begränsat nytänkande i projekten, samtidigt som det finns behov av nya flaggskepp för svensk stadsutveckling. Det kan vara ett problem om städerna alltför mycket fokuserar på export och nybyggnad av demonstrationsprojekt i stället för att satsa på ombyggnad och förvaltning. Det finns en skillnad mellan att bygga en hållbar stad och att främja miljöteknikexport.

Ansökningsprocessen

Ansökan om stöd för hållbara städer görs i två steg. Ett sådant öppet ansökningsförfarande har både för- och nackdelar. Det har varit enkelt att fylla i ansökningsblanketten, men svårt att uppskatta påverkan på utsläpp av växthusgaser. Ansökningstiden har varit kort och det har tagit olika lång tid att ta fram en bidragsansökan. Små kommuner har ofta mindre resurser för att kunna ta fram bidragsansökningar. Många har upplevt att kriterierna har varit anpassade till investeringsprojekten och inte till planeringsprojekten. Det fanns vissa tekniska problem kring blanketterna 2009. Det har inte lämnats några synpunkter på stödets administrationskostnader. Kostnaden för delegationens kansli motsvarade knappt 6 % av de beviljade bidragen 2009.

Uppföljning, utvärdering och erfarenhetsspridning

Uppföljning och utvärdering av satsningen görs på olika sätt. KI:s utvärdering av bidragets kostnadseffektivitet är en del i detta. Vidare ska varje bidragsmottagare lämna en slutrapport till delegationen eller Boverket, och delegationen ska slutredovisa sina erfarenheter av arbetet med hållbar stadsutveckling i en rapport till regeringen. Flertalet aktörer menar att det är viktigt med uppföljning inom projekten, liksom att lärande och kommunikation är en viktig uppgift. Det finns dock inga särskilda medel för att följa genomförandet av projekten och det ställs inga krav på extern utvärderare. Det är också otydligt vem som är mottagare av projektens resultat. Kunskapsöverföring sker t.ex. genom studiebesök, men det kan vara svårt att överföra erfarenheter mellan kommuner liksom att använda erfarenheter från pilotprojekt. Det är viktigt att projekten har utvärderats innan projekten sprids som goda exempel.

Regeringens resultatredovisning till riksdagen

Regeringen lämnade i sin resultatredovisning hösten 2009 endast en kort information om att satsningen på hållbara städer inleddes under 2008 och att det ekonomiska stödet och delegationens arbete hittills hade mött ett stort intresse. Hösten 2010 redovisade regeringen delegationens bidragsfördelning och refererade de bedömningar av projekten som delegationen har gjort samt de bedömningar av stödet som KI har gjort i sin utvärdering.

Andra insatser för hållbar stadsutveckling

Förutom de särskilda insatserna inom ramen för satsningen genomför staten en rad andra insatser i syfte att främja en hållbar stadsutveckling. Bland dessa insatser kan bl.a. klimatinvesteringsprogrammen, den nationella träbyggnadsstrategin, arbetet med uthållig kommun och projektet om den goda staden nämnas. Dessutom vidtar staten insatser för att bl.a. stödja miljöteknikexport och forskning om hållbar stadsutveckling.

Forskningen om hållbar stadsutveckling är begränsad, samtidigt som det kan vara svårt att avgränsa vad som räknas in där. Forskningsområdet är splittrat och fler aktörer menar att det finns behov av mer praktisk forskning och bättre samordning mellan forskningsfinansiärerna. Det finns ingen part som tar huvudansvar för forskning om hållbar stadsutveckling.

Miljöteknikexporten från Sverige ökar. Många myndigheter och andra aktörer arbetar med att främja miljöteknikexporten. Ett flertal statliga aktörer vänder sig till de ca 500 svenska företag som är verksamma inom området. Arbets- och ansvarsfördelningen mellan myndigheter och andra aktörer är oklar, och det finns behov av samordning för att få ett gott resultat av de exportfrämjande insatserna. Satsningen på konceptet Symbio City upplevs fungera bra.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömningar

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen konstaterar inledningsvis att statens pågående satsning på hållbara städer har lyft fram stadsutvecklingsfrågorna. Samtidigt kan gruppen slå fast att även kritik har framförts mot bl.a. satsningens konstruktion och begränsade omfattning i både tid och ekonomiska resurser. Vidare finns det en viss otydlighet kring inriktningen på satsningen, vilket hänger samman med att det inte finns någon entydig definition av en hållbar stad och att satsningens allmänna del har varit mycket bred, medan det ekonomiska stödet har getts en något smalare huvudinriktning på klimatfrågor. För att uppnå goda resultat av statens insatser är det viktigt att inriktningen och syftet med satsningen är tydlig.

Många myndigheter arbetar med hållbar stadsutveckling. Det är därför viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning och att det uppmärksammas hur olika myndigheter kan lära av varandras erfarenheter i stadsutvecklingsfrågor. Det är också väsentligt att uppmärksamma förekomsten av målkonflikter och hinder i de statliga regelverken för att fortsätta arbetet för en hållbar stadsutveckling. I det fortsatta utvecklingsarbetet kring miljömålen kan prövas hur frågor kring hållbar stadsutveckling på ett tydligare sätt kan föras in i miljömålsarbetet.

Gruppen konstaterar att två år är en kort period när det gäller att arbeta för en långsiktigt hållbar stadsutveckling. Samtidigt som det finns fördelar med tidsbegränsade satsningar, bl.a. för att lyfta fram en politiskt prioriterad fråga, vill gruppen betona vikten av långsiktighet, kontinuitet och uthållighet i arbetet. Gruppen konstaterar att regeringen i årets budgetpro-

position har föreslagit att satsningen på hållbara städer ska fortsätta under ytterligare två år. Det är viktigt att de erfarenheter som görs i satsningen kan tas till vara i det fortsatta arbetet med hållbar stadsutveckling.

Regeringen har tillsatt en delegation för satsningens genomförande. Denna organisationsform har både för- och nackdelar. En fördel är att en delegation är en fristående och tillfällig enhet som kan överbrygga gamla positionstaganden som finns mellan olika aktörer samt ta till vara det bästa och förstärka de insatser som myndigheterna gör. Ett alternativ hade varit att ge i uppdrag till en myndighet att arbeta med satsningen på hållbara städer. På längre sikt måste frågorna länkas in i den statliga förvaltningens ordinarie arbete.

Gruppen konstaterar att bidraget för hållbara städer leder till att olika initiativ vidtas men det är alltför tidigt att uttala sig om vilka reella effekter på stadsutvecklingen som satsningen har haft. Majoriteten av de projekt som har studerats i denna uppföljning skulle ha genomförts även utan statligt stöd, även om de flesta då skulle ha fått en delvis annan utformning. Det faktum att bidragen har gått till projekt som kan genomföras även utan statliga bidrag är ett tecken på att projekten är genomförbara och att projekten inte har konstruerats enbart för bidragsmöjlighetens skull. Gruppen betonar samtidigt att det är viktigt att se till att bidragen ger ett mervärde och inte enbart blir en extra finansieringskälla för insatser som ändå skulle ha genomförts.

Gruppen konstaterar att bidragets konstruktion har styrt mot stora kommuner och redan befintliga projektidéer. Stora kommuner har självfallet större resurser till sitt förfogande för att ta fram projektansökningar och större möjlighet att kunna ta fram medel till den relativt stora andel av projektens finansiering som ska utgöras av egenfinansiering. Gruppen betonar dock att stadsutveckling är lika viktigt i stora som små städer och att stödet kommer hela landet till godo, både tillväxtregioner och regioner i stagnation. Det är därför viktigt att uppmuntra utvecklingsarbetet även i kommuner som hittills inte har varit aktiva inom området. Gruppen betonar vidare vikten av att ombyggnad av existerande stadsdelar beaktas i stadsutvecklings-sammanhang.

Det är väsentligt att statliga bidrag ger så stor avsedd effekt som möjligt till så låg kostnad som möjligt. När det gäller stödet för hållbara städer kan gruppen konstatera att det är svårt att bedöma kostnadseffektiviteten och relevans mot ändamål. Konjunkturinstitutet har gjort bedömningen att stödet inte är ett kostnadseffektivt styrmedel för klimatpolitiken.

Miljö- och jordbruksutskottet utgick hösten 2008 från att grönområdets betydelse och möjligheterna till lokal odling i städerna skulle vägas in i satsningen på hållbara städer. Detta har gjorts. Gruppen konstaterar att förtätning och ökad blandning av stadens olika funktioner är en aktuell trend inom dagens stadsutvecklingsarbete. Att förtäta städerna ökar resurseffektiviteten på olika sätt. Gruppen lyfter fram betydelsen av att grönområden

och kulturmiljöer skyddas i stadsutvecklingsarbetet. Gruppen menar att det är viktigt att fortsatt följa frågor om grönområdets betydelse och möjligheter till lokal odling i städerna.

Nytänkandet i de projekt som har sökt bidrag har varit begränsat och det finns inga tydliga exempel på innovativ miljöteknik eller möjligheter till ökad svensk miljöteknikexport. Gruppen betonar att det inte är realistiskt att ha alltför stora förhoppningar på att verksamheten ska leda till teknikutveckling.

Ansökningsprocessen för det ekonomiska stödet har varit relativt enkel, även om det har funnits delar av den som har varit svåra att hantera för framför allt mindre aktörer. Gruppen konstaterar att inrättandet av en särskild delegation för att hantera en begränsad summa bidragsmedel innebär att en relativt stor andel av de resurser som finns tillgängliga läggs på administration. När satsningen är slut bör det utvärderas om administrationen kring bidragsgivningen har varit effektiv.

Gruppen menar att en utvärdering av satsningens mer långsiktiga effekter bör göras om några år och omfatta bl.a. frågan om små kommuner har kunnat ta till vara de erfarenheter som har gjorts från satsningen. Gruppen pekar på vikten av mätbarhet och jämförbarhet i förhållande till andra statliga satsningar inom klimatområdet som t.ex. LIP och Klimp. Det är vidare viktigt att tydliggöra vilken myndighet som är mottagare av de uppföljningar och utvärderingar som görs. Det är viktigt att satsningens resultat och den kunskap som har samlats inom delegationen och i projekten tas om hand när satsningen är slut och delegationen avvecklad. Gruppen vill särskilt peka på vikten av att de lärdomar som delegationen har dragit förs vidare.

Gruppen konstaterar slutligen att regeringen redovisar ett antal insatser för hållbar stadsutveckling i sin resultatredovisning till riksdagen. Gruppen understryker vikten av att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de resultat som uppnås genom statens olika insatser för en hållbar stadsutveckling och att det är viktigt att fortsatt följa denna fråga.